

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ВИЩИЙ ДЕРЖАВНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКРАЇНИ
«УКРАЇНСЬКА МЕДИЧНА СТОМАТОЛОГІЧНА АКАДЕМІЯ»**

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
для керівників лікарів-інтернів на базах стажування
за спеціальністю
«ЗАГАЛЬНА ПРАКТИКА – СІМЕЙНА МЕДИЦИНА»

Полтава, 2016

Методичні рекомендації підготували:

Викладачі кафедри сімейної медицини і терапії ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія»

завідувач кафедри, д.м.н., професор

к.м.н, доцент

к.м.н, доцент

к.м.н, доцент

В.М. Ждан

М.Ю. Бабаніна

Є.М. Кітура

Л.М. Шилкіна

Рецензенти:

- завідувач кафедри внутрішніх хвороб та медицини невідкладних станів, д.м.н., професор М.М. Потяженко;

- д.м.н., професор кафедри пропедевтики внутрішньої медицини з доглядом за хворими, загальної практики (сімейної медицини) Ю.Г. Бурмак

Методичні рекомендації обговорені і затверджені на засіданні вченої ради факультету післядипломної освіти ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія». Протокол № 9 від 30.05 2016 р.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ

стор

Вступ

Розділ 1. Основні завдання компетенції лікаря загальної практики – сімейного лікаря

Розділ 2. Підготовка лікарів-інтернів за фахом «загальна практика – сімейна медицина»

2.1. Організація навчального процесу

2.2. Обов'язки установ, відомств та посадових осіб, які відповідають за підготовку лікарів-інтернів зі спеціальності «загальна практика-сімейна медицина»

2.3. Вимоги до заочних баз стажування лікарів-інтернів

2.4. Перелік документів та матеріалів, який має бути наявним в базових установах стажування лікарів-інтернів загальної практики — сімейних лікарів

2.5. Обов'язки лікаря-інтерна

2.6. Документація лікаря-інтерна на базах стажування

2.7. Контрольні заходи

Додатки

Рекомендована література

ВСТУП

Загальна практика – сімейна медицина є науковою і клінічною спеціальністю зі своїми власними науковими дослідженнями, доказовою базою та клінічною діяльністю, орієнтованою на надання первинної медичної допомоги. Положення про спеціальність «загальна практика – сімейна медицина», що викладені в документі, базуються на Законі України «Про внесення змін до Основ законодавства України про охорону здоров'я щодо удосконалення надання медичної допомоги» від 07.07.2011 року № 3611, рекомендаціях ВООЗ (1998) та Світової Асоціації сімейної медицини (WONCA 2002, 2005, 2011).

Методичний посібник (рекомендації) для керівників баз стажування лікарів-інтернів створений відповідно до п. 31.2 Національного плану дій на 2013 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава», затвердженого Указом Президента України від 12 березня 2013 року № 128, та рішення Колегії МОЗ України від 11-12 червня 2012 року № 6 «Про підготовку медичних кадрів, у тому числі для первинної ланки»; наказів МОЗ України від 19.09.1996 р. № 291 «Про затвердження Положення про спеціалізацію (інтернатуру) випускників вищих медичних і фармацевтичних закладів освіти III-IV рівня акредитації медичних факультетів університетів»; 23.02.2005р. № 81 «Про затвердження переліку спеціальностей та строки навчання в інтернатурі випускників медичних і фармацевтичних вищих навчальних закладів, медичних факультетів університетів»; від 25.11.2005 р. № 621 «Про внесення змін до наказу МОЗ України № 81»; від 07.05.2007 р. № 226 «Про розробку матеріалів передатестаційних циклів та циклів спеціалізації»; від 10.12.2010 р. № 1088 «Про удосконалення післядипломної освіти лікарів» та від 07.02.2012 р. № 96 «Про внесення змін до наказу МОЗ України від 07.12.98 № 346»; наказу міністерства праці та соціальної політики від 05.08.2013 р. № 686 «Про внесення змін до Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників, випуск 78 «Охорона здоров'я»; та відповідно до Навчального плану та уніфікованої програми інтернатури (спеціалізації) випускників вищих медичних закладів освіти III-IV рівнів акредитації зі спеціальності «Загальна практика – сімейна медицина» (затверджена МОЗ України 28.04.2015р.).

Навчання лікарів-інтернів на циклах інтернатури «загальна практика – сімейна медицина» проводиться за очно-заочною формою на кафедрах сімейної медицини та спеціалізованих кафедрах у ВМНЗО III-IV рівнів акредитації та на базах стажування – в амбулаторіях Центрів первинної медико-санітарної допомоги (далі – ЦПМСД), які є переважно постійним місцем роботи лікарів-інтернів/слухачів та в закладах II рівня медичної допомоги з якими укладено Угоди про співпрацю кафедрами сімейної медицини та/або ЦПМСД. Лікарям-інтернам контрактної форми навчання, які не мають бази для проходження заочної форми навчання кафедра повинна забезпечити таку можливість на своїх практичних базах з якими укладено Угоди про співпрацю.

Навчально-методичний посібник створено для керівників інтернатури за фахом «загальна практика-сімейна медицина» на базах стажування для набуття, удосконалення та поглиблення знань, умінь та практичних навичок з питань організації навчального процесу та методики викладання сімейної медицини, які будуть достатніми для самостійного виконання організаційної, навчальної та

учбово-методичної роботи при підготовці лікарів-інтернів/слухачів на заочних циклах навчання.

Згідно чинної на сьогоднішній день програми спеціалізації (інтернатури) випускників вищих медичних закладів освіти III-IV рівнів акредитації зі спеціальності «загальна практика – сімейна медицина» (затверджена 28.04.2015) основною метою роботи на базах стажування є засвоєння професійних практичних навичок і вмінь, вивчення основних особливостей організації роботи лікаря загальної практики-сімейного лікаря та підготовки лікаря до самостійної роботи в амбулаторії (відділенні) сімейної медицини. Виконання навчальної програми на базі стажування досягається шляхом їх практичної лікарської діяльності під керівництвом безпосереднього керівника інтернів в амбулаторії (відділенні) сімейної медицини протягом всього періоду перебування на базі.

Якщо в амбулаторії сімейної медицини на базі стажування неможливо забезпечити умови для виконання всього обсягу роботи, передбаченого програмою навчання лікаря-інтерна за спеціальністю «загальна практика – сімейна медицина», керівнику на заочній базі стажування рекомендується забезпечити можливість отримання лікарем-інтерном необхідних знань та вмінь на базі спеціалізованих кабінетів багатопрофільних поліклінік.

Метою первинної спеціалізації є підготовка до роботи в якості лікаря загальної практики – сімейного лікаря. Основними завданнями є удосконалення практичної підготовки випускників вищих медичних закладів освіти з усіх основних розділів загальної практики – сімейної медицини, підвищення їх професійного рівня та ступеня готовності до самостійної роботи в амбулаторіях сімейного типу. Лікар-інтерн на момент закінчення має знати клінічну картину хвороб, проводити їх діагностику відповідно до програми, оволодіти практичними навичками згідно з кваліфікаційною характеристикою лікаря загальної практики – сімейного лікаря. Після закінчення навчання лікар повинен самостійно надавати необхідну медичну допомогу хворому в амбулаторії та вдома, проводити профілактичні заходи.

Розділ 1. ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ КОМПЕТЕНЦІЇ ЛІКАРЯ ЗАГАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ – СІМЕЙНОГО ЛІКАРЯ

Визначення Положення про спеціальність «Загальна практика – сімейна медицина» та спеціаліста – лікаря загальної практики – сімейного лікаря повинні прямо вказувати на основні завдання компетенції лікаря загальної практики – сімейного лікаря. Основні характеристики спеціальності співвідносяться зі здібностями, які повинен мати кожен сімейний лікар. Це шість незалежних категорій основних компетенцій.

1) Організація (менеджмент) надання первинної медичної допомоги прикріпленому населенню.

Включає уміння:

- управляти первинним контактом з пацієнтами, мати справу з невизначеними проблемами;
- охоплювати весь спектр проблем із здоров'ям;
- координувати допомогу з іншими фахівцями в первинній ланці охорони здоров'я та іншими спеціалістами;
- ефективно і належним чином надавати допомогу, використовуючи ресурси охорони здоров'я;
- здійснювати моніторинг, оцінку і удосконалення якості та безпечності медичної допомоги;
- зробити доступними для пацієнтів належні послуги в рамках системи охорони здоров'я;
- виступати в якості захисника пацієнта на його прохання.

2) Зосереджена на особистості (пацієнтові) допомога.

Включає уміння:

- засвоїти людино-орієнтований підхід в роботі з пацієнтами та розглядати проблеми пацієнта в контексті існуючих обставин;
- розробити і застосовувати в практиці такий процес консультації, який дозволяв би будувати ефективні відносини лікаря і пацієнта з повагою до автономії пацієнта;
- спілкуватися, встановлювати пріоритети і діяти в партнерстві з пацієнтом;
- сприяти розширенню власних можливостей пацієнта;
- надавати тривалу і безперервну допомогу, яка визначається потребами пацієнта, здійснюючи безперервну координацію і управління допомогою.

3) Спеціальні навички вирішення проблем.

Включає уміння:

- пов'язати специфічні процеси прийняття рішень з поширеністю хвороб та захворюваності прикріпленого населення;
- вибірково збирати й інтерпретувати інформацію з анамнезу, огляду та досліджень і застосовувати її при розробці плану діагностики та лікування у співпраці з пацієнтом;
- засвоїти відповідні принципи роботи (наприклад, поетапні дослідження, правильне використання часу, прийняття невизначеності);
- терміново втрутитися в разі необхідності;
- надавати допомогу при захворюваннях на ранніх і недиференційованих стадіях;

- ефективно та раціонально використовувати діагностичні і лікувальні заходи.

4) Комплексний підхід.

Включає уміння:

- працювати з пацієнтами, що мають кілька проблем і багато скарг, вирішення як гострих, так і хронічних проблем зі здоров'ям окремих пацієнтів;

- застосовувати відповідні стратегії для зміцнення здоров'я та профілактики захворювань;

- управляти та координувати зміцнення здоров'я, профілактичні заходи, лікування, догляд, паліативну допомогу та реабілітацію.

5) Орієнтація на громаду.

Включає уміння:

- узгодити з наявними ресурсами медико-санітарні потреби окремих пацієнтів і медико-санітарні потреби суспільства, в якому вони живуть.

6) Холістичний (цілісний) підхід.

Включає уміння:

- використовувати біо-психо-соціальну модель, яка враховує культурні та екзистенціальні виміри.

Розділ 2. ПІДГОТОВКА ЛІКАРІВ-ІНТЕРНІВ ЗА ФАХОМ «ЗАГАЛЬНА ПРАКТИКА - СІМЕЙНА МЕДИЦИНА»

2.1. Організація навчального процесу

Підготовка лікарів в інтернатурі проводиться за індивідуальними навчальними планами, розробленими на підставі типових навчальних планів і програм післядипломної підготовки зі спеціальності «Загальна практика – сімейна медицина», у відповідності з Кваліфікаційною характеристикою лікаря загальної практики – сімейного лікаря.

Початок навчання в інтернатурі з 1 серпня. Тривалість навчання 2 роки.

Тривалість очної частини навчання в інтернатурі на кафедрах вищих закладів освіти та стажування в базових закладах та установах охорони здоров'я регламентується наказом Міністерства охорони здоров'я України від 6.03.1996р. N 50 (z0134-96) «Про затвердження Переліку та строки навчання в інтернатурі випускників медичних і фармацевтичних вищих навчальних закладів» навчальними планами та програмами інтернатури. Для лікарів-інтернів, які одночасно навчаються в магістратурі, тривалість очної частини інтернатури на кафедрах вищих закладів освіти продовжується на 3 місяці за рахунок відповідного скорочення тривалості стажування в базових закладах та установах охорони здоров'я.

ГРАФІК НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ЛІКАРІВ-ІНТЕРНІВ

Роки навчання	Місяці											
	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII
1-й рік	Б	К	К	К	К	К	К	Б	Б	Б	Б	В
2-й рік	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	К	К	К	К	В

Примітка:

Б – стажування на базі

К – навчання на кафедрі та суміжних кафедрах

В – відпустка

Основною метою роботи на базах стажування є засвоєння професійних практичних навичок і вмінь, вивчення основних особливостей організації роботи лікаря загальної практики – сімейного лікаря та підготовки лікаря-інтерна до самостійної роботи в первинній ланці охорони здоров'я. Виконання навчальної програми на базі стажування досягається шляхом їх практичної лікарської діяльності під керівництвом безпосереднього керівника інтернів в ЦПМСД (амбулаторії сімейної медицини) протягом всього періоду перебування на базі.

Якщо в ЦПМСД (амбулаторії сімейної медицини) на базі стажування неможливо забезпечити умови для виконання всього обсягу роботи, передбаченого програмою навчання лікаря-інтерна за спеціальністю «Загальна практика – сімейна медицина», керівнику лікаря-інтерна на заочній базі стажування рекомендується забезпечити можливість отримання лікарем-інтерном необхідних знань та вмінь в інших закладах охорони здоров'я.

ПРАКТИЧНА ПІДГОТОВКА ЛІКАРІВ-ІНТЕРНІВ НА БАЗІ СТАЖУВАННЯ (заочний цикл)

1-й рік (тривалість: 5 місяців - 780 год.)

<i>Назва відділення (кабінету)</i>	<i>Кількість навчальних годин</i>	<i>Число тижнів практичної роботи</i>
ЦПМСД (амбулаторія сімейного лікаря)	636	17,7
Консультативно-діагностичний центр (КДЦ)/ Центральна районна лікарня (ЦРЛ)	144	4

2-й рік (тривалість: 7 місяців - 1092 год.)

<i>Назва відділення (кабінету)</i>	<i>Кількість навчальних годин</i>	<i>Число тижнів практичної роботи</i>
ЦПМСД (амбулаторія сімейного лікаря)	948	26,3
КДЦ/ЦРЛ	72	2
Травмпункт/відділення невідкладної допомоги	72	2

Найменування розділу	Рекомендований термін навчання і дати навчання	Місце навчання	Відмітка про виконання
01 Організація охорони здоров'я	1 тиждень		
02 Робота з дорослими пацієнтами терапевтичного профілю: - із хворобами органів дихання - хворобами серцево-судинної системи - ревматичними хворобами - хворобами органів травлення - хворобами нирок і сечовивідних шляхів - хворобами органів кровотворення - ендокринними хворобами	10 тижнів		
03 Робота з дітьми: - здоровими	6 тижнів		

- з хворобами органів дихання - з хворобами серцево-судинної системи - з ревматичними хворобами - з хворобами органів травлення - з хворобами нирок і сечовивідних шляхів - з хворобами кровотворення - з ендокринними хворобами			
04. Робота з пацієнтами акушерсько-гінекологічного профілю, консультування з питань репродуктивного здоров'я	4 тижні в тому числі в жіночій консультації 2 тижні		
05. Робота з пацієнтами хірургічного профілю всіх вікових груп	3 тижнів		
06. Робота з пацієнтами травматологічного профілю всіх вікових груп	2 тижні		
07. Робота з пацієнтами урологічного профілю всіх вікових груп	1 тиждень		
08. Робота з пацієнтами онкологічного профілю всіх вікових груп	2 тижні		
09. Робота з пацієнтами офтальмологічного профілю всіх вікових груп	2 тижні		
10. Робота з пацієнтами всіх вікових груп із захворюваннями вуха, горла, носа	2 тижні		
11. Робота з пацієнтами неврологічного профілю всіх вікових груп	3 тижні		
12. Робота з пацієнтами всіх вікових груп із емоційними та психічними розладами	2 тижні		
13. Робота з пацієнтами з інфекційними захворюваннями всіх вікових груп	2 тижнів		
14. Робота з хворими на туберкульоз всіх вікових груп	2 тижні		
15. Робота з хворими із захворюваннями шкіри всіх вікових груп	1,5 тижні		
16. Робота з хворими із захворюваннями, що передаються статевим шляхом	0,5 тиждень		
17. Робота із хворими всіх вікових груп, які потребують невідкладної допомоги	5 тижнів		
18. Робота у кабінеті функціональної діагностики	1 тиждень		
19. Робота у фізіотерапевтичному кабінеті	1 тиждень		
20. Робота в рентгенологічному кабінеті	1 тиждень		
Всього тижнів (місяців)	52 тижні (12 місяців)		

Розподіл робочого часу лікаря-інтерна на роботу в ЦПМСД (амбулаторії сімейного лікаря), на дільниці сімейного лікаря та у кабінетах проводить керівник лікарів-інтернів на базі стажування відповідно до індивідуального плану. Під час роботи в ЦПМСД (амбулаторії сімейної медицини) лікар-інтерн приймає участь в клінічних розборах хворих та семінарських заняттях (2 рази на місяць), які проводить керівники інтернів. Крім того, інтерни беруть участь у профілактичній,

протиепідемічній роботі на дільниці та в громаді, клінічних та клініко-патологоанатомічних конференціях, роботі лікарських товариств.

Лікар за спеціальністю «Загальна практика – сімейна медицина» на базі стажування виконує весь обсяг роботи передбачений займаною посадою. Із загальної кількості робочого часу на базі стажування рекомендовано виділити 216 год. (6 тижнів) на роботу в різних відділеннях (кабінетах) КДЦ (ЦРЛ), 72 години (2 тижні) – для роботи в травмпункті і/або відділенні невідкладної допомоги.

Під час проходження інтернатури на базі стажування керівник інтернів має забезпечити можливість опанування всіма практичними навичками згідно кваліфікаційних вимог до лікаря спеціаліста за спеціальністю «Загальна практика-сімейна медицина» (тобто неврологічними, ЛОР, офтальмологічними, хірургічними, травматологічними, акушерськими та ін.), для чого ЦПМСД (амбулаторії), що є заочними базами стажування лікарів-інтернів загальної практики-сімейних лікарів мають бути укомплектовані відповідно до таблицю оснащення. При відсутності відповідного оснащення в амбулаторії сімейної медицини лікарю-інтерну на заочній базі стажування має бути надана можливість відпрацювання практичних навичок в інших закладах охорони здоров'я, з якими керівництво основної бази стажування повинно заключити угоду про співпрацю щодо підготовки лікарів за спеціальністю «Загальна практика-сімейна медицина».

Під час проходження заочного етапу навчання можуть застосовуватись елементи дистанційного навчання. Матеріали для дистанційного навчання традиційно можуть бути у вигляді друкованих видань. Також для цього можуть застосовуватись відео- та аудіокасети, телемедицина, Інтернет.

ПРАКТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

1. Діагностична робота

Основна мета цього розділу роботи – оволодіння сучасними методами діагностики в умовах центру первинної медико-санітарної допомоги/амбулаторії сімейної медицини. Не дивлячись на навчання у вищому медичному навчальному закладі, вдосконаленню знань з діагностики слід приділяти особливу увагу. Перш за все, йде мова про закріплення отриманих раніше знань та навичок на такому рівні, який міг би бути основою для подальшої самостійної роботи. По-друге, специфіка роботи лікаря загальної практики – сімейного лікаря вимагає вдосконалення певного обсягу спеціалізованих діагностичних маніпуляцій, визначення необхідності скерування хворого на додаткові методи обстеження та інтерпретація їх результатів.

Керівнику інтернів необхідно приділяти велику увагу удосконаленню ними практичних навичок, згідно з переліком, відповідно кваліфікаційних вимог до лікаря-спеціаліста.

При складанні індивідуального плану підготовки лікаря-інтерна (на основі типового індивідуального плану) керівник встановлює конкретний термін оволодіння різними практичними навичками і кількість маніпуляцій з урахуванням характеру і обсягу лікувально-діагностичної роботи на базі стажування та графіку навчання на кафедрах в очній частині інтернатури.

2. Лікувальна робота

У процесі підготовки лікарів-інтернів засвоюють тактику ведення хворих в закладах первинної ланки охорони здоров'я, основи надання профілактичної допомоги, організації та надання реабілітаційної, паліативної, невідкладної

допомоги. Лікарі вивчають особливості організації і проведення лікування хворих в умовах стаціонару на дому. Достатню увагу слід приділяти вивченню лікарями-інтернами немедикаментозних методів лікування, заходів реабілітації та санаторно-курортного лікування; роботі із пацієнтами з особливими потребами. Інтерн повинен вміти визначити маршрут пацієнта, проводити навчання хворих із найбільш поширеними хронічними неінфекційними захворюваннями (астма-школа, школа діабету, тощо).

3. Профілактична робота

Основою роботи лікаря загальної практики-сімейного лікаря є профілактична робота, що забезпечує особливу ефективність та економічність організації первинної медико-санітарної допомоги на засадах сімейної медицини. Керівникам інтернів слід зробити акцент на поглибленні практичних навиків щодо профілактики захворювань та травматизму, формування здорового способу життя, виявленні та корекції факторів ризику найбільш поширених захворювань на дільниці. Лікарів-інтернів слід активно залучати до профілактичної роботи шляхом підготовки доповідей, виступів та публікацій в засобах масової інформації; проведення лекцій для пацієнтів та різних категорій населення (учні середніх та загальноосвітніх закладів, працівники підприємств). Керівник інтерна повинен звернути особливу увагу на правила організації медичного супроводу хронічно хворих, патронажу вагітних та новонароджених, виділення осіб з факторами ризику та навикам по оцінці стану здоров'я населення (пацієнт/сім'я/громада) дільниці.

4. Протиепідемічна робота

Санітарно-протиепідемічна робота передбачає знання інтернами основних документів, які регламентують заходи з підтримання санітарно-епідемічного режиму у лікувально-профілактичних закладах, основних заходів асептики та антисептики. Лікар-інтерн за допомогою керівника складає план щеплень на дільниці та проводить контроль його виконання та ефективності. Керівникам інтернів необхідно проводити з лікарями-інтернами практичні заняття з організації протиепідемічних заходів при виникненні осередку інфекції.

2.2. Обов'язки установ, відомств та посадових осіб, які відповідають за підготовку лікарів-інтернів зі спеціальності «Загальна практика – сімейна медицина»

2.2.1. Організація, загальне керівництво навчальним процесом в інтернатурі та контроль за його проведенням покладається на профільний департамент Міністерства охорони здоров'я України, вищі заклади освіти та на департаменти охорони здоров'я обласних, Київської міської держадміністрацій.

2.2.2. Департамент охорони здоров'я

Визначає перспективну потребу підвідомчих закладів у лікарях-спеціалістах і направляє щорічно до 1 травня до Головного управління державної служби і медичних кадрів Міністерства охорони здоров'я України заявки на підготовку лікарів зі спеціальності «Загальна практика – сімейна медицина».

Разом з деканатом (відділом) інтернатури вищого закладу освіти департамент здійснює добір і затверджує перелік баз стажування і персональний склад керівників лікарів-інтернів на базах стажування, а також визначає допустиму

кількість лікарів-інтернів, яка може навчатись на конкретній базі стажування зі спеціальності «Загальна практика – сімейна медицина».

Розподіляє випускників вищих медичних закладів освіти за підпорядкованими закладами (установами) охорони здоров'я і наказом направляє їх для зарахування на посади лікарів-інтернів на бази стажування. Не допускається направлення на базу стажування більшої кількості лікарів-інтернів, ніж це передбачено спільним наказом департаменту охорони здоров'я обласної, Київської міської держадміністрації та вищого закладу освіти.

Після розподілу випускників вищих медичних закладів освіти на бази стажування і їх зарахування закладами (установами) охорони здоров'я на посади лікарів-інтернів департамент інформує відповідні закріплені вищі заклади освіти про кількість лікарів зі спеціальності «Загальна практика – сімейна медицина, що проходять підготовку в інтернатурі в поточному навчальному році.

Департамент також планує заходи щодо удосконалення рівня підготовки спеціалістів загальної практики – сімейних лікарів в інтернатурі на навчальний рік і контролює їх виконання.

Разом з вищим закладом освіти проводить навчально-методичні і науково-практичні конференції для лікарів-інтернів і їх керівників на базах стажування.

Департамент бере участь у проведенні підсумкового контролю та атестації лікарів-інтернів на визначення знань і практичних навиків з присвоєнням звання лікаря – спеціаліста за фахом «Загальна практика – сімейна медицина».

На засіданнях колегії департамент щороку заслуховує результати атестації лікарів-інтернів, звіти головних спеціалістів, що опікуються питаннями ПМСД, керівників та головних лікарів закладів охорони здоров'я, які є базами стажування, керівників інтернатури про їх роботу щодо удосконалення практичної підготовки випускників вищих медичних закладів освіти та підвищення ефективності інтернатури.

Щороку, протягом місяця після атестації лікарів-інтернів, департамент охорони здоров'я обласної державної адміністрації готує та подає профільному департаменту Міністерства охорони здоров'я України звіт про підготовку спеціалістів в інтернатурі.

Для здійснення організаційних заходів, керівництва та контролю підготовки в інтернатурі призначає відповідального за інтернатуру в області та місті Київ.

2.2.3. Головний спеціаліст департаменту зі спеціальності «Загальна практика – сімейна медицина»

Бере участь у розробці та реалізації організаційних заходів по підготовці лікарів-загальної практики – сімейних лікарів на базах стажування, у доборі баз стажування, керівників лікарів-інтернів на базах стажування, розподілі лікарів-інтернів за базами стажування, визначає порядок проходження стажування в спеціалізованих установах та закладах (підприємствах). Разом з профільними кафедрами вищого закладу освіти головний спеціаліст проводить регулярні перевірки баз стажування, заходи щодо усунення виявлених під час підготовки лікарів ЗП-СМ недоліків, вносить пропозиції з удосконалення навчання. Приймає участь у проведенні піврічного підсумкового контролю та атестації, обов'язково – у плануванні підвищення кваліфікації та удосконалення професійних знань і вмінь керівників лікарів-інтернів на базах стажування.

2.2.4. Головний лікар базової установи (закладу) охорони здоров'я

Видає наказ про зарахування на посади лікарів-інтернів зі спеціальності «Загальна практика – сімейна медицина» на підставі наказу департаменту охорони здоров'я обласної, Київської міської держадміністрації про направлення на навчання в інтернатурі на базу стажування випускників вищих медичних закладів.

Головний лікар забезпечує знайомство лікарів-інтернів з напрямками діяльності базового закладу, районом обслуговування населення, правилами внутрішнього трудового розпорядку, правилами охорони праці і техніки безпеки, правами та обов'язками.

Головний лікар разом із завідувачем профільною кафедрою затверджує індивідуальні навчальні плани підготовки лікарів в інтернатурі, розроблені на основі типових навчальних планів та програм.

Для планування та здійснення організаційно-методичних заходів, поточного контролю за їх виконанням призначає відповідального за загальне керівництво лікарями-інтернами на базі стажування.

Для підвищення рівня діагностичної, лікувальної (санітарно-профілактичної, протиепідемічної) роботи у базовій установі чи закладі охорони здоров'я, головний лікар вживає заходів до забезпечення їх всім необхідним згідно з вимогами до бази стажування лікарів-інтернів.

Забезпечує залучення лікарів-інтернів до участі в культурно-масовій, спортивній і санітарно-освітній роботі.

На підставі наказу департаменту охорони здоров'я обласної, Київської міської держадміністрації та путівки вищого закладу освіти відряджає лікарів-інтернів у відповідний вищий заклад освіти на очну частину навчання.

Щорічно на засіданні медичної ради (трудового колективу) проводить обговорення стану стажування лікарів-інтернів і виконання завдань департаменту охорони здоров'я обласної, Київської міської держадміністрації та рекомендацій вищого закладу освіти щодо удосконалення роботи бази стажування лікарів-інтернів.

2.2.5. Відповідальний за інтернатуру на базі стажування

Організує стажування лікарів-інтернів у відповідності з типовими навчальними планами і програмами, працюючи в тісній взаємодії з деканатом (відділом) інтернатури та кафедрами вищого закладу освіти та головними спеціалістами зі спеціальності «Загальна практика – сімейна медицина».

Згідно з індивідуальним планом складає графік роботи лікарів-інтернів в ЦПМСД, в амбулаторіях, в спеціалізованих відділеннях та інших структурних підрозділах бази стажування (другий рівень медичної допомоги).

Разом з викладачами профільних кафедр вищого закладу освіти знайомить керівників лікарів-інтернів на базах стажування з вимогами навчальних планів та програм, забезпечує їх необхідними програмами та методичними матеріалами з інтернатури.

Відповідальний за інтернатуру залучає лікарів-інтернів до активної участі в клінічних, патолого-анатомічних та науково-практичних конференціях (враховуючи застосування телемедицини), які проводяться в базовій установі (закладі) охорони здоров'я.

Систематично здійснює контроль за роботою керівників лікарів-інтернів на базах стажування, бере участь у складанні заліків, що передбачені програмою, вживає заходів до поліпшення фахової підготовки в інтернатурі.

Також відповідальний за інтернатуру готує матеріали на ради установи (закладу) охорони здоров'я з питань стажування лікарів-інтернів.

2.2.6. Керівник лікарів-інтернів на базі стажування

Призначається наказом департаменту охорони здоров'я обласної, Київської міської держадміністрації за погодженням з деканатом (відділом) інтернатури вищого закладу освіти з числа спеціалістів вищої або першої кваліфікаційної категорії за фахом «Загальна практика – сімейна медицина» з розрахунку на одного керівника не більше 7 лікарів-інтернів.

На початку стажування визначає рівень знань і умінь у лікарів-інтернів (базовий контроль знань), результати якого враховуються при складанні індивідуальних навчальних планів їх підготовки.

Разом з викладачем профільної кафедри вищого закладу освіти на підставі типового навчального плану і програми складає індивідуальний навчальний план підготовки лікаря-інтерна і подає на затвердження головному лікарю бази стажування та завідувачу профільною кафедрою.

Забезпечує умови для виконання лікарями-інтернами індивідуальних навчальних планів проходження стажування, можливість роботи з різними контингентами хворих (педіатричного, терапевтичного, неврологічного, хірургічного тощо профілів), курацію хворих, яка передбачена типовим планом та програмою.

Керівник має залучати лікарів-інтернів до систематичної активної участі в діагностичній, лікувальній (санітарно-профілактичній, протиепідемічній) роботі, виконання всіх видів діяльності, передбачених вимогами кваліфікаційної характеристики та індивідуальними навчальними планами підготовки лікарів-інтернів.

Також створює належні умови для набуття лікарями-інтернами необхідних умінь, професійних знань та практичних навиків і здійснює контроль за виконанням індивідуальних навчальних планів підготовки лікарів-інтернів.

Керівник проводить з лікарями-інтернами планові й тематичні клінічні обходи/клінічні розбори тематичних хворих, аналіз історій хвороб/амбулаторних карток, інших облікових документів, співбесіди, семінари, практичні заняття для здобуття практичних навичок, передбачених індивідуальним навчальним планом.

Залучає лікарів-інтернів до обговорення діагностичних і тактичних помилок при наданні швидкої та невідкладної допомоги хворим, до участі в консилиумах.

Керівник допомагає лікарям-інтернам оволодіти необхідними навичками роботи в лікарських комісіях (ЛКК, МСЕК тощо).

Залучає лікарів-інтернів до роботи по веденню обліково-звітної документації, складанню планів, звітів і аналізу лікувально-профілактичної роботи амбулаторії. Контролює оформлення і якість ведення лікарями-інтернами щоденника встановленого зразку.

Керівник систематично контролює вивчення та реферування лікарями-інтернами спеціальної медичної літератури (передбаченої типовим планом); приймає заходи до систематичного поповнення бібліотеки ЦПМСД виданнями за спеціальністю.

Навчає лікарів-інтернів безпечним методам і прийомам роботи, проводить з ними інструктаж і перевірку знань з питань охорони праці.

Контролює та несе відповідальність за самостійну лікарську діяльність лікарів-інтернів і якість оформлення ними службової документації, бере участь у проведенні рубіжного та підсумкового контролю, проводить з лікарями-інтернами індивідуальну виховну роботу, прищеплює їм повагу до колег по роботі, принципи медичної етики і деонтології.

Заслуховує та затверджує разом із колегами звіт лікаря-інтерна за заочний етап навчання, складає його характеристику лікаря-інтерна (характеристика повинна відображати ступінь готовності лікаря-інтерна, рівень професійних знань, умінь і навичок, активність у виконанні завдань, ділові та комунікативні здібності), для надання на базову кафедру.

Керівник відповідає за роботу навчального тренінгового центру на базі ЦПМСД, якщо такий створено.

Систематично підвищує свій професійний рівень, педагогічну майстерність, у тому числі й шляхом навчання на циклах тематичного удосконалення для керівників баз стажування зі спеціальності «Загальна практика – сімейна медицина», підтримує постійний зв'язок з професорсько-викладацьким складом профільної кафедри, бере участь у роботі навчально-методичних конференцій, що проводяться вищим закладом освіти.

2.2.7. Вищий навчальний заклад

Вищий заклад освіти надає департаменту охорони здоров'я обласної, Київської міської держадміністрації, базам стажування методичну та консультативну допомогу з питань підготовки спеціалістів з питань первинної спеціалізації.

Знайомить своїх випускників з Положенням про первинну спеціалізацію (інтернатуру) вищих медичних і фармацевтичних закладів освіти III-IV рівнів акредитації медичних факультетів університетів, з правами і обов'язками лікарів-інтернів.

Щорічно до 1 червня надсилає в закріплені за закладом освіти територіальні органи департаменту охорони здоров'я календарні плани проведення навчання та путівки, на підставі яких лікарі-інтерни направляються на очну частину навчання у вищий заклад освіти.

Вищий навчальний заклад призначає профільні кафедри сімейної медицини та керівників груп, відповідальних за підготовку в інтернатурі зі спеціальності «Загальна практика – сімейна медицина» та надання методичної і консультативної допомоги базам стажування.

Розробляє навчально-методичні рекомендації з питань інтернатури та надсилає їх для впровадження на бази стажування. Організовує науково-практичні та навчально-методичні конференції для лікарів-інтернів та їх керівників.

Деканат (відділ) інтернатури вищого закладу освіти. Керівництво і контроль за підготовкою спеціалістів в інтернатурі здійснює деканат (відділ) інтернатури вищого закладу освіти. Приймає участь в роботі комісії по персональному розподілу лікарів та координує діяльність профільних кафедр в організації і проведенні навчального процесу. Складає розклад занять на суміжних кафедрах. Забезпечує взаємний зв'язок у роботі профільних кафедр і департаментів охорони здоров'я обласної, Київської міської держадміністрації та баз стажування, аналізує, узагальнює матеріали та вносить пропозиції щодо

покращання організації та проведення підготовки спеціалістів. Здійснює контроль за якісним проведенням викладачами профільних кафедр методичної та консультативної допомоги. Веде облік і звітність з інтернатури, контролює ведення необхідної документації на кафедрах, базах стажування та у лікарів-інтернів.

Профільні кафедри вищого закладу освіти здійснюють регулярний контроль за роботою баз стажування лікарів-інтернів, які закріплені за даною кафедрою, систематично інформують керівників баз стажування, головних спеціалістів департаменту охорони здоров'я обласної, Київської міської держадміністрації, деканати (відділи) інтернатури про організацію та якість практичної підготовки лікарів-інтернів для вжиття відповідних заходів, спрямованих на покращання їх підготовки.

Розробляють навчальні посібники/методичні рекомендації для лікарів-інтернів і керівників інтернів на базах стажування.

За згодою сторін, кафедри організують виїзні цикли при наявності на базах стажування територіальних навчальних тренінгових центрів. Кафедра сімейної медицини проводить підготовку керівників баз стажування на циклах тематичного удосконалення. Співробітники кафедри мають постійний контакт з заочною базою стажування, її керівником, призначають при погодженні з керівником базового закладу дні рубіжних і заключних заліків для лікарів-інтернів.

У кінці циклу навчання на кафедрі проводиться контроль рівня підготовки лікарів-інтернів та беруть участь у проведенні атестації лікарів-інтернів.

Протягом 3-х днів після завершення навчання та атестації лікарів-інтернів відповідний за навчальний процес подає в деканат (відділ) інтернатури звіт про навчальну роботу з лікарями-інтернами, методичну і консультативну допомогу на базах стажування, аналіз результатів атестації лікарів-інтернів.

2.3. Вимоги до заочних баз стажування лікарів-інтернів

Бази стажування лікарів-інтернів – це базові установи та заклади охорони здоров'я, які використовуються з метою первинної спеціалізації випускників вищих медичних закладів освіти. На сьогоднішній день основними базами стажування для лікарів-інтернів за фахом «Загальна практика – сімейна медицина» є центри первинної медико-санітарної допомоги (ЦПМСД), а також заклади другого рівня надання медичної допомоги: міські і центральні районні лікарні, міські та обласні дитячі лікарні, пологові будинки, жіночі консультації, пологові будинки, кабінети/центри репродуктивного здоров'я, багатопрофільні консультативні заклади для дорослих і дітей, пункти екстреної медичної допомоги, приймальні відділення багатопрофільних лікарень, реанімаційні відділення, диспансери, лікарні, підпорядковані іншим відомствам, клініки науково-дослідних інститутів, діагностичні центри, що мають у своєму складі структурні підрозділи, підготовка в яких передбачена навчальним планом та програмою інтернатури зі спеціальності «Загальна практика-сімейна медицина».

Бази стажування лікарів-інтернів повинні відповідати таким вимогам:

- амбулаторії ЦПМСД сільської місцевості та міських поселень, які визначено базами стажування повинні бути оснащені відповідно до Табелю оснащення лікувально-профілактичних підрозділів закладів охорони здоров'я, що

надають первинну медичну (медико-санітарну) допомогу (Наказ МОЗ України від 23.02.2012 № 132);

- мати у своєму складі лікувально-діагностичні відділення, лабораторні та діагностичні кабінети, інші виробничі підрозділи, навчання лікарів-інтернів в яких передбачене навчальним планом і програмою інтернатури зі спеціальності «Загальна практика – сімейна медицина»;

- бути забезпечені медичним обладнанням, апаратурою та інструментарієм, необхідними для здійснення діагностичної, лікувальної, санітарно-профілактичної роботи на сучасному рівні і відповідно до завдань даного закладу чи установи (підприємства);

- мати можливість надати лікарям-інтернам робочі місця і обсяг роботи відповідно до вимог навчальних планів та програм інтернатури зі спеціальності «Загальна практика – сімейна медицина»;

- мати навчальні приміщення (територіальний тренінговий центр) для лікарів-інтернів, обладнані необхідними навчально-методичними посібниками, таблицями, макетами, стендами, сучасними технічними засобами навчання тощо;

- мати можливість забезпечення лікарів-інтернів гуртожитком.

2.4. Перелік документів та матеріалів, який має бути наявним в базових установах стажування лікарів-інтернів загальної практики – сімейних лікарів

- Положення про спеціалізацію вищих медичних закладів освіти III-IV рівнів акредитації.
- Накази, розпорядження, вказівки, інструктивні документи з інтернатури МОЗ України, управління охорони здоров'я облдержадміністрації, вищого медичного закладу освіти, деканату (відділу) інтернатури.
- Типовий навчальний план і програма спеціалізації (інтернатури) випускників вищих медичних закладів освіти III-IV рівнів акредитації зі спеціальності «Загальна практика – сімейна медицина».
- Наказ про зарахування на посади лікарів-інтернів зі спеціальності «Загальна практика-сімейна медицина» до базової установи (закладу) охорони здоров'я.
- Список лікарів-інтернів, які проходять стажування в базовій установі (закладі) охорони здоров'я.
- Графік роботи лікарів-інтернів із деталізацією дат та місця проходження навчання в різних структурних підрозділах ЦПМСД та закладах II рівня медичної допомоги згідно з індивідуальними планами лікарів-інтернів.
- Річні плани роботи з підготовки інтернів і звіти по них.
- Журнал зауважень і пропозицій за результатами перевірки роботи базової установи стажування лікарів-інтернів та їх реалізації.
- Журнал результатів перевірки знань та умінь лікарів-інтернів загальної практики – сімейних лікарів (залікова відомість, що містить результати базисного, рубіжного і заключного контролю знань та навичок лікарів-інтернів).
- Журнал проведення семінарських занять, клінічних та патологоанатомічних конференцій, клінічних розборів у базовому лікувальному закладі.

- Зразок типового індивідуального плану лікаря-інтерна заочного етапу навчання.
- Зразок типового щоденника лікаря-інтерна.
- Список рекомендованих тем для написання рефератів.
- Список рекомендованої літератури для самостійного вивчення.
- Методичні посібники/рекомендації та вказівки з підготовки лікарів-інтернів загальної практики – сімейних лікарів.
- Навчально-методичні та ілюстративні матеріали: тестові комп'ютерні програми (на паперових носіях); підбірки рентгенограм, ЕКГ, ситуаційних задач.
- План проведення санітарно-просвітницької роботи лікарями-інтернами загальної практики – сімейними лікарями серед закріпленого населення.
- Локальні протоколи ведення хворих.

2.5. Обов'язки лікаря-інтерна

Лікар-інтерн за фахом «Загальна практика – сімейна медицина» на базі стажування зобов'язаний:

- набувати, поглиблювати і удосконалювати професійні знання, вміння і навички;
- у повному обсязі та своєчасно виконувати навчальний план і програму інтернатури згідно власного індивідуального плану;
- виконувати правила внутрішнього трудового розпорядку в установах і закладах охорони здоров'я, правила проживання в гуртожитках;
- вести щоденник обліку роботи лікаря-інтерна;
- підготувати визначену кількість рефератів і презентувати їх на профільній кафедрі та базі стажування;
- розробити у складі робочої групи ЦПМСД, де він працює, визначену кількість локальних протоколів (10-12) на основі затверджених МОЗ України Уніфікованих протоколів. Локальні протоколи мають бути завізовані керівником лікарів-інтернів на базі стажування та надані разом із щоденником обліку роботи до атестаційної комісії для проведення атестації на визначення знань та практичних навичок з присвоєнням звання лікаря-спеціаліста;
- відвідувати за згодою керівника базового закладу семінари, науково-практичні та клінічні конференції, що організовує профільна кафедра/навчальний заклад;
- своєчасно здавати заліки, які передбачені програмою та індивідуальним планом.

2.6. Документація лікаря-інтерна на базах стажування

Результати діяльності лікарів-інтернів на заочному етапі навчання повинні бути повно відображені у відповідній документації.

Індивідуальний план роботи лікарів-інтернів повинен включати: практичну, теоретичну підготовку, участь слухача у клінічних, клініко-анатомічних, науково-практичних конференціях, в науковій, санітарно-просвітницькій роботі тощо. Наявність індивідуального плану-графіка із зазначенням термінів і послідовності роботи в амбулаторії, кабінетах функціональної діагностики, жіночій консультації, пологових будинки,

кабінетах/центрах репродуктивного здоров'я, багатопрофільних консультативних закладах для дорослих і дітей, пунктах екстреної медичної допомоги, приймальних відділеннях багатопрофільних лікарень, реанімаційних відділеннях.

В *індивідуальному плані, щоденнику, звіті та характеристиці* лікаря-інтерна детально висвітлюються:

а) клінічна підготовка:

- ступінь засвоєння сучасних методів діагностики та лікування;
- ступінь засвоєння елементів швидкої та невідкладної допомоги;
- ступінь засвоєння лікарських маніпуляцій;
- ступінь засвоєння методів лабораторної і функціональної діагностики;
- профілактична робота;
- робота в кабінеті жіночого здоров'я, пологових будинках, кабінетах/центрах репродуктивного здоров'я, багатопрофільних консультативних закладах для дорослих і дітей, пунктах екстреної медичної допомоги, приймальних відділеннях багатопрофільних лікарень, реанімаційних відділеннях; комісіях ЛКК і ЛТЕК;
- диспансеризація закріпленого населення;
- знання основних форм обліку та звітності тощо.

б) теоретична підготовка:

- відповідна кількість якісно зареферованої літератури за тематиками, відповідними до типового плану і програми; вміння довести ці дані до інших слухачів; якість реферування і знання її лікарями-інтернами (провести співбесіду по зареферованій літературі та дати оцінку ступеню засвоєння питання, що вивчається);
- знання основ законодавства України про охорону здоров'я, постанов Уряду; наказів, вказівок, рішень, що регламентують охорону здоров'я населення, роботу медичних працівників, впровадження сімейної медицини.

Щоденник лікаря-інтерна ведеться згідно рекомендованого зразка, контролюється безпосереднім керівником лікаря-інтерна 1 раз на тиждень.

2.7. Контрольні заходи

Для визначення рівня знань і вмінь та професійної практичної підготовки лікарів-інтернів програмою передбачені такі види контролю: базовий, проміжний, заключний. Базовий контроль визначає рівень підготовки інтернів та проводиться на початку навчання. Після кожного розділу програми проводиться етапний контроль (який може проводитись у вигляді комп'ютерного контролю та оцінки оволодіння практичними навиками та вміннями). Проміжний контроль проводиться наприкінці першого року навчання на кафедрах чи на базах стажування.

З метою перевірки засвоєння лікарями-інтернами розділів навчальної програми, оволодіння відповідними практичними навиками проводиться скрізний контроль на базі стажування (піврічна атестація).

Підсумковий контроль проводиться при завершенні циклу навчання на базі стажування перед направленням лікаря-інтерна на очну частину навчання на кафедру вищого закладу освіти. Склад і графік роботи комісії затверджуються наказом головного лікаря базової установи охорони здоров'я. До складу комісії включаються відповідальний за інтернатуру на базі стажування (голова),

безпосередні керівники лікарів-інтернів, головний спеціаліст департаменту охорони здоров'я обласної, Київської міської держадміністрації, по можливості – викладачі профільних кафедр вищих закладів освіти.

Підсумковий контроль включає перевірку професійної практичної підготовки лікаря-інтерна згідно з планом і програмою, тестовий контроль рівня знань та умінь, співбесіду.

Після закінчення терміну підготовки в інтернатурі лікарі-інтерни підлягають атестації для визначення рівня знань і практичних навиків із присвоєнням звання лікаря-спеціаліста зі спеціальності «Загальна практика – сімейна медицина».

По закінченні терміну підготовки в інтернатурі лікарі-інтерни підлягають атестації для визначення знань і практичних навиків з присвоєнням звання лікаря-спеціаліста за спеціальністю «Загальна практика-сімейна медицина». До атестації для визначення знань та практичних навиків з присвоєнням звання лікаря-спеціаліста допускаються лікарі-інтерни, які повністю виконали навчальний план і програму інтернатури, пройшли підсумковий контроль за попередній час навчання в інтернатурі за спеціальністю «Загальна практика – сімейна медицина». Виконання навчального плану та програми засвідчується заліковими відомостями.

Організація і проведення атестації слухачів на визначення знань та практичних навиків:

Атестація включає в себе:

- контроль знань та вмінь за комп'ютерними тестуючими програмами, затвердженими Міністерством охорони здоров'я України;
- оцінка державною атестаційною комісією знань та вмінь, в тому числі володіння практичними навиками;
- співбесіда чи інша форма підсумкової оцінки рівня засвоєння навчальної програми спеціалізації.

Комп'ютерний контроль знань та вмінь провадиться в комп'ютерному класі вищого закладу освіти за тестовими комп'ютерними програмами зі спеціальності «Загальна практика – сімейна медицина», затвердженої МОЗ України, в присутності членів атестаційної комісії.

Оцінка підготовки слухачів за результатами комп'ютерного тестування здійснюється за бінарною системою: «атестований», «не атестований». Атестованим вважається слухач, який має не менше 75% правильних відповідей. При негативних результатах комп'ютерного тестового контролю слухач вважається таким, який за рівнем підготовки не відповідає вимогам кваліфікаційної характеристики лікаря зі спеціальності «Загальна практика – сімейна медицина». У такому разі слухач до подальших етапів атестації не допускається і вважається неатестованим.

При проведенні оцінки вмінь та володіння практичними навиками слухачі підлягають обов'язковому контролю вміння провести обстеження хворого, тлумачити результати допоміжних досліджень, провести диференційний діагноз, виставити клінічний діагноз, призначити лікування конкретному хворому, надати невідкладну допомогу (включаючи проведення серцево-легеневої реанімації на тренажері), вирішити питання експертизи працездатності.

При незадовільній оцінці вмінь і оволодіння практичними навиками слухач вважається таким, що не засвоїв практичні навика, передбачені навчальною програмою, і за рівнем підготовки не відповідає вимогам кваліфікаційної

характеристики лікаря-спеціаліста. В цьому разі слухач до подальших етапів атестації не допускається і вважається неатестованим.

Співбесіда чи інша форма підсумкової оцінки рівня засвоєння навчальної програми спеціалізації проводиться з кожним слухачем (за білетною чи безбілетною методикою). За результатами співбесіди з урахуванням оцінок попередніх етапів приймається рішення про рівень підготовки слухача і присвоєння йому звання лікаря-спеціаліста за фахом «Загальна практика – сімейна медицина».

За результатами атестації атестаційна комісія може прийняти рішення:

- присвоїти звання лікаря-спеціаліста відповідної за фахом «Загальна практика – сімейна медицина».

- відмовити в присвоєнні звання лікаря-спеціаліста.

Особі, якій за результатами атестації для визначення знань та практичних навиків присвоєно звання лікаря-спеціаліста зі спеціальності «Загальна практика-сімейна медицина», видається вищим закладом освіти сертифікат встановленого зразка, а якій відмовлено в цьому, – витяг з протоколу засідання комісії, засвідчений печаткою вищого закладу освіти, не пізніше трьох днів з моменту затвердження протоколу засідання атестаційної комісії.

5.11.7. Термін дії сертифіката лікаря-спеціаліста встановлюється на 5 років – до чергової атестації на кваліфікаційну категорію після проходження відповідного передатестаційного циклу навчання на кафедрі вищого закладу освіти.

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства
охорони здоров'я України
05.08.2013 N 686

ЗМІНИ
до Довідника кваліфікаційних характеристик
професій працівників
Випуск 78 "Охорона здоров'я"
([val17282-02](#))

1. Пункт 20 "Лікар загальної практики - сімейний лікар"
підрозділу "ПРОФЕСІОНАЛИ В ГАЛУЗІ ЛІКУВАЛЬНОЇ
СПРАВИ (КРІМ СТОМАТОЛОГІЇ)" розділу "ПРОФЕСІОНАЛИ"
викласти у такій редакції:
"20. ЛІКАР ЗАГАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ - СІМЕЙНИЙ ЛІКАР

Завдання та обов'язки. Керується чинним законодавством України про охорону здоров'я та нормативно-правовими актами, що визначають діяльність органів управління та закладів охорони здоров'я, організацію медико-санітарної допомоги, орієнтується на міжнародні вимоги щодо основних компетенцій лікаря загальної практики - сімейного лікаря.

Надає населенню первинну медичну допомогу; координує надання допомоги з іншими фахівцями первинної, вторинної і третинної медичної допомоги; організовує доступ до послуг у сфері охорони здоров'я, обирає ефективні та раціональні медичні маршрути пацієнта.

Організовує медичну допомогу пацієнту з урахуванням усіх обставин, що впливають на стан здоров'я та/або перебіг захворювання, у тому числі, контексту сім'ї та громади; формує ефективні стосунки з пацієнтом на основі партнерства та поваги до особистості; забезпечує безперервність медичної допомоги з урахуванням потреб пацієнта; сприяє розширенню власних можливостей пацієнта.

Оцінює епідеміологічні характеристики захворюваності населення та приймає відповідні рішення. Аналізує та враховує інформацію щодо обстеження пацієнта; розробляє план медичного обслуговування та узгоджує його з пацієнтом. Надає допомогу на ранніх недиференційованих стадіях захворювань, використовує фактор часу як інструмент дослідження пацієнта.

Організовує та надає невідкладну медичну допомогу на догоспітальному етапі. Надає медичну допомогу пацієнту з декількома захворюваннями, у тому числі, при поєднанні гострих і хронічних захворювань, визначає тактику лікування кожного з цих захворювань; узгоджує рекомендації лікарів-спеціалістів різних профілів та добирає індивідуальний комплекс лікувально-профілактичних заходів; враховує взаємодії лікарських засобів та пріоритетність проблем зі здоров'ям; забезпечує дотримання принципів раціональної фармакотерапії.

Визначає тимчасову непрацездатність та забезпечує своєчасне направлення пацієнта на експертизу тимчасової та стійкої непрацездатності. Веде роботу щодо

поширення медичних знань серед населення, зокрема, щодо запобігання захворюванням та їх ускладненням.

Організовує проведення профілактичних щеплень. Пропагує здоровий спосіб життя. Координує процеси профілактики, лікування, догляду, паліативної та реабілітаційної допомоги. Приймає участь в організації медико-соціальної і психологічної допомоги самотнім, людям похилого віку, інвалідам та пацієнтам з хронічними захворюваннями. Використовує біо-психо-соціальну модель діяльності з урахуванням культурних та екзистенціальних характеристик пацієнта. Захищає у разі необхідності інтереси пацієнта у сфері охорони здоров'я. Дотримується принципів медичної деонтології та етики. Постійно удосконалює свій професійний рівень.

Повинен знати: чинне законодавство про охорону здоров'я та нормативні документи, що регламентують діяльність закладів охорони здоров'я первинного рівня;

основи соціальної гігієни, організації охорони здоров'я, медичної психології та економіки відповідно до завдань управління охороною здоров'я населення своєї громади;

основи загальнотеоретичних дисциплін в обсязі, необхідному для вирішення професійних завдань;

анатоמו-фізіологічні та психологічні особливості дорослих, дітей та осіб старшого віку; особливості розвитку дітей та підлітків;

сучасну класифікацію хвороб;

фактори ризику виникнення та перебіг найбільш поширених захворювань залежно від статі та віку;

сучасні методи профілактики, діагностики та лікування цих захворювань у дорослих та дітей;

основи медичної генетики; питання асептики та антисептики;

методи протиепідемічного захисту населення;

методи організації та надання невідкладної медичної допомоги;

клініку, діагностику та принципи лікування невідкладних станів;

медикаментозні методи лікування та профілактики, засновані на принципах доказової медицини;

немедикаментозні методи лікування та профілактики;

принцип медичної деонтології та етики;

методи та організацію експертизи тимчасової та стійкої непрацездатності;

основи медичної, професійної, соціальної та психологічної реабілітації;

основи медичної інформатики;

форми і методи санітарно-освітньої роботи; правила оформлення медичної документації;

сучасні джерела медичної інформації, методи її аналізу та узагальнення.

Кваліфікаційні вимоги:

Лікар загальної практики – сімейний лікар вищої кваліфікаційної категорії: повна вища освіта (спеціаліст, магістр) за напрямом підготовки "Медицина", спеціальністю "Лікувальна справа" або "Педіатрія". Спеціалізація за фахом "Загальна практика – сімейна медицина" (інтернатура, курси спеціалізації). Підвищення кваліфікації (курси тематичного удосконалення, стажування, передатестаційні цикли тощо). Наявність сертифіката лікаря-спеціаліста та

посвідчення про присвоєння (підтвердження) вищої кваліфікаційної категорії з цієї спеціальності. Стаж роботи за фахом понад 7 років.

Лікар загальної практики - сімейний лікар I кваліфікаційної категорії: повна вища освіта (спеціаліст, магістр) за напрямом підготовки "Медицина", спеціальністю "Лікувальна справа" або "Педіатрія". Спеціалізація за фахом "Загальна практика - сімейна медицина" (інтернатура, курси спеціалізації). Підвищення кваліфікації (курси тематичного удосконалення, стажування, передатестаційні цикли тощо). Наявність сертифіката лікаря-спеціаліста та посвідчення про присвоєння (підтвердження) I кваліфікаційної категорії з цієї спеціальності. Стаж роботи за фахом понад 5 років.

Лікар загальної практики - сімейний лікар II кваліфікаційної категорії: повна вища освіта (спеціаліст, магістр) за напрямом підготовки "Медицина", спеціальністю "Лікувальна справа" або "Педіатрія". Спеціалізація за фахом "Загальна практика - сімейна медицина" (інтернатура, курси спеціалізації). Підвищення кваліфікації (курси тематичного удосконалення, стажування, передатестаційні цикли тощо). Наявність сертифіката лікаря-спеціаліста та посвідчення про присвоєння (підтвердження) II кваліфікаційної категорії з цієї спеціальності. Стаж роботи за фахом понад 3 роки.

Лікар загальної практики - сімейний лікар: повна вища освіта (спеціаліст, магістр) за напрямом підготовки "Медицина", спеціальністю "Лікувальна справа" або "Педіатрія". Спеціалізація за фахом "Загальна практика - сімейна медицина" (інтернатура, курси спеціалізації). Наявність сертифіката лікаря-спеціаліста. Без вимог до стажу роботи."

Перелік рекомендованих тем рефератів

1. Ведення хворих всіх вікових груп із хронічними захворюваннями органів дихання. Диференційна діагностика при кашлі.
2. Особливості перебігу і лікування захворювань органів дихання у хворих дитячого, похилого і старечого віку.
3. Профілактика серцево-судинних захворювань. Фактори серцево-судинного ризику, їх виявлення і корекція. Диференційна діагностика і ведення хворих з болем у грудній клітці.
4. Серцева недостатність у дітей та дорослих. Рання діагностика. Скерування на III рівень. Діагностика. Лікування.
5. Набуті вади серця (мітральні, аортальні, трикуспідальні, легеневої артерії). Рання діагностика. Скерування на III рівень. Ведення пацієнтів, які перенесли хірургічне втручання.
6. Особливості перебігу і лікування захворювань серцево-судинної системи у хворих раннього, похилого та старечого віку.
7. Ведення хворих із системними захворюваннями сполучної тканини, запальними захворюваннями суглобів, остеоартрозом.
8. Синдром гіперурекемії, методи діагностики і лікування. Подагра.
9. Соматоформна дисфункція.
10. Біцилінопрофілактика у хворих на гостру ревматичну лихоманку. Покази, протипокази, ускладнення.
11. Пептична виразка шлунка та 12-ти палої кишки. Класифікація, діагностика, лікування.
12. Ведення пацієнтів із жовчно-кам'яною хворобою в амбулаторних умовах.
13. Сучасні підходи до етіології патогенезу і клінічних проявів анемій. Протоколи лікування. Заходи сімейного лікаря щодо профілактики анемій.
14. Профілактика онкологічних захворювань. Скринінгові програми. Ведення хворих, які одержують хіміотерапію, променевою терапією.
15. Ведення хворих після перенесеного порушення мозкового кровообігу.
16. Невідкладна допомога хворим всіх вікових груп при:
 - шлунково-кишкових кровотечах;
 - гострій печінковій недостатності;
 - гострому панкреатиті;
 - жовчній, нирковій кольці;
 - коматозному стані;
 - гіпертермії;
 - гіпертонічному кризі;
 - гострому коронарному синдрому;
 - непритомності;
 - астматичному статусі;
 - харчовому отруєнні.
17. Особливості перебігу і лікування нефрологічних захворювань у хворих дитячого, похилого, старечого віку та у вагітних.
18. Медикаментозні методи, які призводять до виникнення ниркової

недостатності.

19. Ожиріння. Метаболічний синдром. Інші хвороби асоційовані з ожирінням у дітей та дорослих.

20. Особливості перебігу і лікування ендокринологічних захворювань у хворих дитячого, похилого, старечого віку та у вагітних.

21. Клінічна фармакологія основних груп медикаментозних препаратів, що використовуються для лікування пацієнтів різних вікових груп із захворюваннями ендокринної системи.

22. Екстрагенітальна патологія у вагітних: первинна і вторинна профілактика, ведення вагітної з екстрагенітальними захворюваннями в різні періоди вагітності; ведення вагітних з цукровим діабетом, артеріальною гіпертензією, хронічною ревматичною хворобою серця, хронічною хворобою нирок, ожирінням, туберкульозом, ВІЛ-інфекцією та ін. Покази до переривання вагітності, скерування до акушер-гінеколога, на госпіталізацію.

23. Гестози. Ранні і пізні гестози, їх клінічна характеристика та особливості ведення вагітної з наявністю гестозу; покази до переривання вагітності, скерування до акушер-гінеколога, на госпіталізацію.

24. Вагітність у підлітків. Ознаки вагітності у підлітків. Особливості перебігу та тактика ведення вагітності в підлітковому віці. Надання психологічної та соціальної допомоги.

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ВИЩИЙ ДЕРЖАВНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКРАЇНИ
«УКРАЇНСЬКА МЕДИЧНА СТОМАТОЛОГІЧНА АКАДЕМІЯ»**

**ЩОДЕННИК
ЛІКАРЯ ІНТЕРНА ЗА ФАХОМ «ЗАГАЛЬНА ПРАКТИКА-СІМЕЙНА
МЕДИЦИНА»**

(ШБ інтерна)

Термін навчання: _____

БАЗА СТАЖУВАННЯ

КЕРІВНИК БАЗИ СТАЖУВАННЯ

БЕЗПОСЕРЕДНІЙ КЕРВНИК НА БАЗІ СТАЖУВАННЯ

КУРАТОР

ЗАВІДУВАЧ

КАФЕДРИ

д.мед.н.,

професор

**ЩОДЕННИК лікаря-інтерна (зразок запису)
Робота в амбулаторії сімейної медицини (поліклініці)**

№ п/п	Прізвище, ім'я, по-батькові пацієнта, № амбулаторної карти	Вік пацієнта (рік народження)	Місце надання медичної допомоги/консультації (стаціонар/приймальне відділення; амбулаторно / вдома)	Діагноз	Надані рекомендації/консультування, призначена медикаментозна і немедикаментозна терапія, виконання маніпуляцій з переліку спеціальних навичок
1	2	3	4	5	6

Щоденник лікаря-інтерна (зразок запису)

Дата,
години

Зміст роботи

Підпис
керівника

Робота у відділеннях

- 1.08.01.** 8.00.-8.15. Участь у ранковій конференції.
Провів обхід. Заслуговує на увагу хвора Х., 46 р. Діагноз: системна склеродермія, акт. III ст., безперервно-рецидивуючий перебіг з ураженням шкіри (щільний набряк), синдром Рейно, суглобів (поліартрит(ФП_{II}), легень (пневмоніт, ДН_{II}) серця (кардит, Н_{ПА}), нирок (нефрит, ХНН_I). Проведений клінічний обхід сумісно з викладачем та корекція лікування.
9.30.-10.00. Участь у проведенні фіброгастроскопії хворої К., 36 років, котра скаржитися на болі в животі, а тривалий час приймає НПЗП з приводу ревматичної лихоманки (для виключення запальних або ерозивно-виразкових уражень).
13.00-15.00. Оформляв медичну документацію (виписки з історії хвороб, посильний на МСЕК).
Підпис лікаря інтерна.

Клінічна конференція

- Дата** Хворий В., 35 років. Діагноз: Ревматизм, акт. фаза, акт. II ст. Поворотний ревмокардит. Мезенхімальний гепатит. Поліартралгія. Мітрально-аортальна вада серця (мітральна вада серця з перевагою стенозу, аортальна вада серця з перевагою стенозу), міокардіофіброз, шлуночкова екстрасистолія, НІІ А-Б. В залежності від мети (установлення діагнозу, корекція лікування, визначення тактики ведення пацієнта, працездатності) записати *висновок*.

Патологоанатомічна конференція

- Дата** Клінічний діагноз.
Патологоанатомічний діагноз, співпадання його з клінічним, основні недоліки, висновок.

Лікар-інтерн

підпис, ПІБ

Безпосередній керівник на базі
стажування

підпис, ПІБ

Підпис куратора циклу (від ВНМЗ)

підпис, ПІБ

**Перелік практичних навичок
для спеціалізації (інтернатури) зі спеціальності
«Загальна практика – сімейна медицина»
(згідно наскрізної програми 2015 року)**

№ п/п	Назва практичних навичок	Ступінь оволодіння	I-ий рік навчання		II-ий рік навчання	
			заочна		заочна	
			мінім.	факт.	мінім.	факт.
1	Оформлення обліково-звітної медичної документації	+++	1		1	
2	Складання річного звіту про роботу дільниці та його аналіз	+++	1		1	
3	Створення локальних протоколів	++	1		++	
4	Здійснення експертизи тимчасової та постійної неприцездатності, заповнення необхідних документів на ЛКК і МСЕК	+++	10		10	
5	Обробка статистичного матеріалу для розрахунку основних показників стану здоров'я населення та індикаторів якості медичної допомоги	+++	2		4	
6	Консультації пацієнтів, родин, осіб із особливими потребами	+++	10		10	
7	Організація і проведення навчання пацієнтів із найбільш поширеними хронічними неінфекційними захворюваннями та факторами ризику їх розвитку (астма-школа, школа діабету, навчання пацієнтів із ХСН, факторами ризику серцево-судинних захворювань)	+++	10		10	
8	Збір анамнезу, проведення повного фізикального обстеження пацієнтів всіх вікових груп та оцінка його результатів	+++	20		25	
9	Проведення експрес-аналізів та тестів, оцінка результатів	+++	20		20	
10	Запис і розшифровка ЕКГ	+++	15		14	
11	Тест із 6-ти хвилинною ходьбою	+++	5			
12	Дефібриляція	+++			1	
13	Серцево-легенева реанімація новонароджених, дітей, дорослих	+++	2			
14	Пікфлоуметрія: проведення і оцінка результатів	+++	2			
15	Спірографія/спірометрія: проведення і оцінка результатів	+++	2			
16	Небулайзерна терапія	+++	2		2	
17	ШВЛ за допомогою мішка Амбу і маски	+++				
18	Крікотомія	+++				
19	Конікотомія	+++				
20	Трахеотомія	+++	10		10	
21	Пункція периферійних вен, внутрішньовенні інфузії	+++	20		15	
22	Клінічна інтерпретація результатів лабораторних та інструментальних досліджень	+++	15		15	
23	Оцінка функціонального стану новонародженого і немовляти (до 1 року)	+++	4			
24	Догляд за пупковим залишком, станом шкіри	+++	2			

	новонародженого					
25	Оцінка ефективності смоктання новонародженого	+++	2			
26	Техніка прикладання до грудей новонародженого	+++				
27	Оцінка фізичного і психічного розвитку дитини до 3-х років	+++	2			
28	Оцінка фізичного і психо-емоційного розвитку немовляти	+++	10			
29	Оцінка вікових показників маси тіла, росту, психічного та фізичного розвитку дітей різних вікових груп	+++			+++	
30	Складання меню і харчування дітям різних вікових груп	+++	10			
31	Проведення щеплень різним контингентам пацієнтів	+++	10			
32	Ведення фізіологічної вагітності	+++	10			
33	Гінекологічне обстеження. Бімануальне обстеження	+++	10		4	
34	Гінекологічне обстеження за допомогою дзеркал	+++	10			
35	Забір матеріалу із піхви для бактеріологічного дослідження	+++	5			
36	Забір матеріалу із шийки матки для цитологічного дослідження	+++	15			
37	Огляд і пальпаторне обстеження молочної залози	+++	15		10	
38	Вимірювання висоти стояння дна матки, обводу живота	+++	8			
39	Визначення терміну вагітності і терміну пологів	+++	4			
40	Оцінка стану плода (аускультация серцебиття, ведення гравідограми)	+++	2			
41	Первинна хірургічна обробка ран	+++	2			
42	Накладання і зняття швів	+++	2			
43	Зупинка зовнішньої кровотечі	+++	1			
44	Проведення місцевої анестезії	+++	1		1	
45	Промивання шлунку	+++	1		2	
46	Діагностика вроджених вивихів та аномалій розвитку у дітей в ранньому віці	+++			+++	
47	Транспортна іммобілізація	+++			1	
48	Накладання шийного комірця	+++			1	
49	Накладання джгутів	+++			2	
50	Ректальне пальцьове обстеження	+++	1			
51	Катетеризація сечового міхура еластичним катетером у дітей та дорослих	+++	1			
52	Пальцьове обстеження простати.	+++	1			
53	Визначення рефлексів, чутливості, координації	+++	4			
54	Визначення менінгіальних знаків	+++	4			
55	Блокади при радикулярному синдромі, невралгії	+++			4	
56	Зовнішній огляд ока, кон'юнктиви.	+++			3	
57	Визначення гостроти зору.	+++			6	
58	Визначення поля зору.	+++			5	
59	Вивертання повік для огляду кон'юнктиви.	+++			4	
60	Офтальмоскопія.	+++			2	
61	Визначення очного тиску	+++			2	
62	Лікувальні маніпуляції:				2	
	- промивання кон'юнктивальної порожнини та	+++			2	

	рогівки				
	- закладання мазі за повіки	+++			4
	- видалення поверхневих сторонніх тіл з кон'юнктиви	+++			4
	- масаж повік	+++			6
	- закрапування крапель	+++			4
63	Огляд зовнішнього вуха і барабанної перетинки (отоскопія)	+++			2
64	Оцінка гостроти слуху: розмовна мова і шепітна	+++			4
65	Видалення неускладненого стороннього тіла з вуха, горла, носа	+++			3
66	Передня риноскопія	+++			3
67	Фарингоскопія	+++			2
68	Визначення дихальної та нюхової функції носа	+++			3
69	Передня тампонада носа	+++			4
70	Промивання лакун піднебінних мигдаликів	+++			4
71	Взяття мазка з носу та горла на бактеріологічне та вірусологічне дослідження	+++			4
72	Видалення кліща, що всмоктався	+++			1
73	<u>Невідкладна допомога при:</u>				
	• зупинці серця і дихання	+++	1		
	• колапсі	+++	1		
	• гострих порушеннях серцевого ритму	+++	1		
	• гіпертонічних кризах	+++	1		
	• астматичних станах	+++	1		
	• алергічних реакціях	+++	1		
	• гіпертермії	+++	1		
	• різних формах шоку	+++	1		
	• коматозних станах	+++	1		
	• гострих отруєннях	+++	1		
	• ураженнях електричним струмом, блискавкою	+++	1		
	• опіках і відмороженнях	+++	1		
	• укусах змій, комах, тварин	+++	1		
	• утопленні та удушенні	+++	1		
	• пневмотораксі	+++	1		
	• кровотечах	+++	1		
	• набряку легень	+++	1		
	• гострому коронарному синдромі	+++	1		
	• тромбоемболії легеневої артерії і магістральних артерій кінцівок	+++	1		
	• гострій нирковій недостатності	+++			1
	• гострій печінковій недостатності	+++			1
	• гострій наднирковій недостатності	+++			1
	• судомах	+++			1
	• травмах	+++			1
	• нирковій, жовчній коліці	+++			1
	• гострому психозі	+++			1

Примітка:

(++) – **вміти** виконувати практичні навички

(+++) – **володіти** практичними навичками та самостійно їх застосовувати

Базовий керівник

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ НА БАЗАХ СТАЖУВАННЯ

№ п/п	НАЗВА КУРСУ, РОЗДІЛУ, ТЕМИ	К-сть годин	Дата проведе ння	Оцін ка	Підпис куратора
ВНУТРІШНІ ХВОРОБИ					
1	Вторинна і третинна профілактика при веденні хворих з найбільш поширеними неінфекційними захворюваннями.	2			
2	Пневмонії. Емпірична антибактеріальна терапія хворих на негоспітальні пневмонії (НП) в амбулаторних умовах. Вибір стартової антибактеріальної терапії. Критерії ефективності антибактеріальної терапії. Ускладнення НП. Затяжний перебіг НП. Помилки в лікуванні хворих на НП.	2			
3	Артеріальна гіпертензія (АГ). Есенціальна та вторинні артеріальні гіпертензії. Злоякісна АГ. Гіпертензивні кризи. Цільові рівні артеріального тиску. Амбулаторне моніторування артеріального тиску.	2			
4	Ішемічна хвороба серця. Класифікація. Стенокардія та її форми. Гострий коронарний синдром. Інфаркт міокарда.	2			
5	Хронічна серцева недостатність	2			
6	Диференційний діагноз суглобового синдрому у дітей і дорослих.	2			
7	Хвороби жовчного міхура і жовчовивідних шляхів. Дискінезія жовчного міхура та сфінктерів жовчовивідних шляхів. Хронічний безкамінцевий холецистит. Жовчнокам'яна хвороба. Постхолецистектомічний синдром.	2			
8	Хвороби печінки. Хронічні гепатити. Цирози печінки. Алкогольна хвороба печінки. Неалкогольний стеатоз. Медикаментозне ураження печінки. Портальна гіпертензія. Гепатоцелюлярна недостатність. Печінкова енцефалопатія. Асцит-перитоніт.	2			
9	Стани та синдроми при захворюваннях нирок і сечовивідних шляхів, які потребують невідкладної допомоги (гостра ниркова недостатність; гостра затримка сечі; гостра гематурія, ниркова колька).	2			
10	Цукровий діабет. Ускладнення. Діабетичні ангіопатії і нейропатії. Комобідність. Характеристика основних групи глюкозознижуючих препаратів.	2			
11	Диференційна діагностика анемії. Лікування. Профілактика.	2			
ЗДОРОВ'Я ДИТИНИ					
12	Профілактика та рання діагностика порушень фосфорно-кальцієвого обміну. Рахіт та рахітоподібні захворювання у дітей, гіпервітаміноз Д. Спазмофілія та її диференційна діагностика з іншими судомними синдромами.	2			
13	Синдром вегетативних порушень. Особливості його проявів в різних вікових групах.	2			
ЗДОРОВ'Я ЖІНКИ					
14	Гіпертензивні розлади при вагітності. Преєклампсія. Еклампсія. Профілактика. Невідкладна допомога. Маршрут пацієнтки.	2			
15	Перименопаузальний період. Фізіологія перименопаузи та менопаузи. Консультації з приводу модифікації способу життя. Профілактика остеопорозу та серцево-судинних захворювань. Маршрут пацієнтки.	2			

ЗАГАЛЬНА ХІРУРГІЯ З КУРСОМ ДИТЯЧОЇ ХІРУРГІЇ ТА ПРОКТОЛОГІЯ					
16	Рецидивуючий больовий синдром в верхній половині черева. Симптоми основних гострих хірургічних захворювань. Диференційна діагностика рецидивуючого больового синдрому в верхній половині черева. Показання до направлення на консультацію до хірурга, термінову госпіталізацію.	2			
ТРАВМАТОЛОГІЯ І ОРТОПЕДІЯ					
17	Переломи кісток таза. Невідкладна допомога. Іммобілізація.	2			
	Переломи стегнової кістки. Невідкладна допомога. Іммобілізація.				
	Переломи кісток гомілки, стопи. Невідкладна допомога. Іммобілізація.				
	Переломи хребта. Невідкладна допомога. Іммобілізація.				
УРОЛОГІЯ					
18	Ургентні стани в урології. Первинна допомога при нирковій кольці, гострій затримці сечі, пріапізмі, перекруті яєчка, фімозі, парафімозі. Показання до направлення на консультацію до уролога, госпіталізацію, термінову госпіталізацію. Невідкладна допомога. Передопераційна підготовка.	2			
ОФТАЛЬМОЛОГІЯ З КУРСОМ ДИТЯЧОЇ ОФТАЛЬМОЛОГІЇ					
19	Запальні хвороби ока і захисного апарату: клінічна діагностика, профілактика, лікування, маршрут пацієнта	2			
ОТОЛАРИНГОЛОГІЯ З КУРСОМ ДИТЯЧОЇ ОТОЛАРИНГОЛОГІЇ					
20	Діагностика і амбулаторне лікування запальних захворювань вуха у дітей і дорослих	2			
	Діагностика і амбулаторне лікування запальних захворювань глотки та гортані у дітей і дорослих				
НЕРВОВІ ХВОРОБИ З КУРСОМ ДИТЯЧОЇ НЕВРОЛОГІЇ					
21	Вертеброгенні ураження (шийного, грудного, попереково-крижового відділу): диференційна діагностика, лікування, забезпечення маршруту пацієнта.	2			
ПСИХІАТРІЯ					
22	Синдром залежності при вживанні психоактивних речовин (алкоголізм, наркоманії, токсикоманії): алгоритм скринінгу, забезпечення маршруту пацієнта.	2			
ІНФЕКЦІЙНІ ХВОРОБИ З КУРСОМ ДИТЯЧИХ ІНФЕКЦІЙНИХ ХВОРОБ					
23	Інтегроване ведення «дитячих» інфекцій (діагностика, диференційна діагностика, маршрут пацієнта)	2			
РЕАНІМАТОЛОГІЯ ТА ІНТЕНСИВНА ТЕРАПІЯ					
24	Особливості інтенсивної терапії лихоманки та гіпертермії у дітей.	2			
	Особливості інтенсивної терапії судомного синдрому у дітей.				

Список літератури

1. <http://www.moz.gov.ua>.
2. Rxindexvademecum. Лікарські засоби для застосування в раціональній неврології та психіатрії: довідник / за ред. : Т. С. Міщенко, В. А. Вербенка, Ю. І. Головченка [та ін.]. – К. : Фармацевт Практик, 2014. – 1393 с.: табл.
3. Абизов Р. А. Дифтерія в практиці отоларинголога: навчальний посібник / Р. А. Абизов, Я. В. Шкоба, С. О. Лакиза. – К.: Нічлава, 2009. – 203 с.
4. Актуальні питання нервових хвороб у практиці сімейного лікаря: Посібник (Вороненко Ю.В., Шекера О.Г., Свиридова Н.К., Чуприна Г.М., Дригант Л.П., Парнікоза Т.П., Серета В.Г., Кусткова Г.С., Інгула Н.І., Кравчук Н.О., Павлюк Н.П., Медведовська Н.В). - К.: Логос, 2014.- 270с.
5. Акушерство і гінекологія: підручник: у 2 книгах /В. І. Грищенко, М. О. Щербина, Б. М. Венцківський [та ін.]; за ред. В. І. Грищенко, М. О. Щербини. – К.: Медицина, 2011. –Книга 1: Акушерство. – 2011. – 422 с.
6. Акушерство і гінекологія : підручник: у 2 книгах /В. І. Грищенко, М. О. Щербина, Б. М. Венцківський [та ін.]; за ред. В. І. Грищенко, М. О. Щербини. – К.: Медицина, 2011 –Книга 2: Гінекологія. – 2011. – 375 с.
7. Акушерство та гінекологія у 4 т.:національний підручник/ Кол. авт. За ред. акад. НАМН України, проф. В.М.Запорожана.- т.1:Акушерство. К.- ВСВ «Медицина». – 2013. – 1032 с.
8. Акушерство: национальное руководство /главные редакторы : Э. К. Айламазян, В. Е. Радзинский, В. И. Кулаков, Г. М. Савельева. – М. : ГЭОТАР -Медиа, 2013. – 1197 с.
9. Акушерство: підручник / Б. М. Венцківський, І. Б. Венцківська, Д. О. Добрянський [та ін.]; за ред. : Б. М. Венцківського, Г. К. Степанківської, М. Є. Яроцького. – К. : Медицина, 2012. – 647 с.
10. Алгоритми надання невідкладної допомоги у критичних станах. Новий спеціальний розділ "Етюди інтенсивної терапії: Грип. Вірусна пневмонія" /І. І. Тітов, О. В. Волошинський, Л. В. Глушко, О. І. Дацюк. – Вид. 4-те, доп. – Вінниця: Нова Книга, 2010. – 290 с.
11. Алгоритмы в акушерстве и гинекологии: справочник врача "Акушер. Гинеколог"/ В. А. Бенюк, Е. А. Дындарь, И. Б. Венцовская [и др.]; под ред. В. А. Бенюка. – 2-е изд., доп. – К.: Доктор-Медиа, 2011. – 473 с.
12. Алгоритмы оказания помощи при критических состояниях в акушерстве: учебно-методическое пособие /В. И. Черний, Т. П. Кабанько, В. С. Костенко [и др.]; под ред. В. И. Черния. – Донецк: Донбасс, 2014. – 124 с.
13. Алгоритмы оказания помощи при критических состояниях для врачей медицины неотложных состояний и семейных врачей: учеб. пособие/Черний В.И., Шраменко Е.К., Кабанько Т.П., Олейников К.Н., Шано В.П. и др.-Донецк: Донбасс, 2013. -104 с.
14. Андрейчин С. М. Методика обстеження терапевтичного хворого: навчальний посібник / С. М. Андрейчин, Н. А. Бількевич, Т. Ю. Чернець. – Тернопіль : ТДМУ; Укрмедкнига, 2015. – 259 с.
15. Анемии при гинекологических и онкогинекологических заболеваниях : для терапевтов, хирургов, акушеров-гинекологов, онкологов, ревматологов, нефрологов и врачей др. спец./ Н.И. Стуклов, Г.И. Козинец, С.А. Леваков, П.П. Огурцов. -М.: МИА, 2013. -239 с.
16. Анемія - коморбідний стан/Дзяк Г.В., Перцева Т.О., Потабашній В.А., Кузьміна А.П.; за ред. Г.В. Дзяка. -Д.: ІМА-прес, 2013. -267 с.
17. Анестезиология и интенсивная терапия: учебник /Ф. С. Глумчер. Л. П. Чепкий, Л. В. Усенко [и др.] ; под ред. Ф. С. Глумчера. – К. : Медицина, 2010. – 383 с.
18. Анестезіологія та інтенсивна терапія: підручник /за ред. І. П. Шлапака. – К. : Ніка Прінт, 2013. – Т. 1. – 549 с.
19. Апанасенко Г.Л. Санологія (медичні аспекти валеології): підруч. для лікарів-слухачів закл. (ф-тів) післядиплом. освіти вищ. навч. мед. закл. України III-IV рівнів акредитації/ Г.Л. Апанасенко, Л.А. Попова, А.В. Магльований. -Л.; К.: Кварт, 2011. -302 с.
20. Бази́ка Д. А. Радіаційна медицина: підручник /Д. А. Бази́ка, Г. В. Кулініч, М. І. Пилипенко; за ред. М. І. Пилипенка. – К. : Медицина, 2013. – 231 с.
21. Баран С. В. Невідкладні стани у внутрішній медицині: підручник /С. В. Баран. – 2-ге вид. – К. : Медицина, 2012. – 136 с.
22. Беляев А. В. Особенности сердечно-легочной и церебральной реанимации у детей: руководство /А. В. Беляев. – К.: КІМ, 2014. – 130 с.
23. Бережний В.В., Марушко Т.В., Марушко Ю.В. Клінічна ревматологія дитячого віку (клінічні рекомендації). К.-Хмельницький, 2013. – 25 с.
24. Белоусов Ю.В. Гастроентерологія дитячого віку. Підручник. - К.: СПД Коляда О.П., 2007. - 440 с.
25. Біль у спині: від синдрому до діагнозу: навчальний посібник /Л. П. Катеренчук, Л. А. Ткаченко, Т. І. Ярмола. – Харків: Золоті сторінки, 2013. – 125 с.
26. Біостатистика: підручник /За редакцією В.Ф. Москаленка. - К.: Книга плюс, 2009. – 184 с.

27. Болезни органов пищеварения у детей/В. Г. Майданник. – К.: Интертехнодрук, 2010. – 1157 с.
28. Быков Ю. В. Резистентные депрессии: практическое руководство /Ю. В. Быков, Р. А. Беккер, М. К. Резников. – К.: Медкнига, 2013. – 399 с.
29. Вдовиченко Ю.В., Гойда Н.Г., Смержевський В.Й., Шадлун Д.Р., Присяжна Н.Р. Особливості консервативного та хірургічного лікування тромбозу глибоких вен у вагітних жінок, Київ. – 2012. – 28 с.
30. Вдовиченко Ю.П., Татарчук Т.Ф. та ін. Гінекологія дитячого і підліткового віку. - К: Медицина. – 2012
31. Вегетативные расстройства: клиника, диагностика, лечение : руководство для врачей / В. Л. Голубев, А. М. Вейн, А. Д. Соловьева [и др.]; под ред. В. Л. Голубева. – М. : МИА, 2010. – 637 с.
32. Вибрані питання кардіології для сімейних лікарів: Навчальний посібник /За ред. Є.Х. Заремби. - К., 2010. – 342 с.
33. Внутренняя медицина: в 3-х т.: учебник для студ. высш. мед.учеб. заведений III-IV уровней аккредитации/ под ред. Е.Н.Амосовой. - К.: Медицина, 2008-. Т. 2. – 2010. - 1127 с.
34. Внутрішньоутробні інфекції. Епідеміологія, клініка, діагностика та сучасні принципи терапії у вагітних жінок та дітей/ Ю. П. Ткаченко, Г. О. Леженко, Ю. Г. Резніченко, Г. І. Резніченко. – Донецьк: Заславський О. Ю., 2012. – 141 с.
35. Внутрішня медицина: порадник лікарю загальної практики: навчальний посібник / А.С. Свінціцький, О.О. Абрагамович, П.М. Боднар [та ін.]; за ред. А.С. Свінціцького. – К.: ВСВ «Медицина», 2014. – 1272 с.
36. Волосовець О.П, Кривоустов С.П., Криворук І.М., Черній О.Ф. Навчальний посібник з дитячої ендокринології – Тернопіль: «Укрмедкнига», 2004. – 496 с.
37. Вороненко Ю. В., Пашенко В.М., Фінансовий менеджмент з основами економіки охорони здоров'я. - К.: "Медінформ", 2011 - 499 с.
38. Вороненко Ю.В., Проданчук М. Г., Гойда Н. Г., Латишев Є.Є., Михальчук В. М. Сучасні напрямки мненджменту в охороні здоров'я - К.: «Медицина України», 2015. – 335 с.
39. Врожденные пороки сердца: руководство / М. Ф. Зинковский; под ред. А. Ф. Возианова. – К.: Книга плюс, 2010. – 1198 с.
40. Гастроэнтерология. Национальное руководство. Краткое издание. /Под ред. В.Т. Ивашкина, Т.Л. Лапиной. - М.: ГЭОТАР-Медиа, 2015. – 480 с.
41. Гельминтозы у детей / В. Г. Майданник, Н. В. Хайтович, Г. Г. Юхименко. – К.: Дорадо-Друк, 2012. – 604 с.
42. Гинекология: учебник /Н. П. Бондаренко, О. А. Бурка, И. Б. Венцковская [и др.]; под ред. Б. М. Венцковского, Г. К. Степанковской, В. П. Лакатоша. – К.: Медицина, 2011. – 296 с
43. Гинекология. Руководство к практическим занятиям: учеб. пособие / Под ред. Радзинского В.Е. – М.: ГЭОТАР-Медиа, 2013. – 552 с.
44. Гінекологія дитячого і підліткового віку: підручник /Г. М. Абабкова, О. А. Андрієць, А. М. Білоченко [та ін.]; за ред. І. Б. Вовк, О. М. Юзька, В. П. Вдовиченка. – К.: Медицина, 2011. – 423 с.
45. Гінекологія: навчальний посібник /А. В. Чурилов, О. В. Ольшевська, С. О. Желоманова [та ін.]. – Донецьк : Донбас, 2011. – 191 с.
46. Гінекологія : підручник / Н. П. Бондаренко, О. А. Бурка, І. Б. Венцківська [та ін.] ; за ред. : Б. М. Венцківського, Г. К. Степанківської, В. П. Лакатоша. – К.: Медицина, 2012. – 351 с.
47. Голяченко О. М. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я: підручник / О. М. Голяченко. – К. : Медицина, 2011. – 208 с.
48. Горачук В. В., Управління якістю медичної допомоги в закладі охорони здоров'я. - Вінниця: ПП Балук І.Б., 2012. - 2012 с.
49. Гострий апендицит: навчальний посібник / Б. Г. Безродний, І. В. Колосович, К. О. Лебедева. – К. : Валрус Дизайн, 2013. – 180 с.
50. Гриневич Ю. А. Маркеры опухолевого роста /Ю. А. Гриневич, Л. Г. Югринова. – К.: Здоров'я, 2013. – 199 с.
51. Губергриц Н. Б. Неалкогольная жировая болезнь поджелудочной железы /Н. Б. Губергриц, Т. Н. Христинич, О. А. Бондаренко. – Донецк: Лебедь, 2013. – 235 с.
52. Губергриц Н.Б. Хронические гепатиты и циррозы печени. Современные классификация, диагностика и лечение: учебное пособие / Н.Б.Губергриц.– К.: Віпол, 2010. – 327 с.
53. Губський Ю. І. Фармакотерапія в паліативній та хоспісній медицині. Клінічні, фармацевтичні та медико-правові аспекти /Ю. І. Губський, М. К. Хобзей. – К. : Здоров'я, 2011. – 351 с.
54. Дементьева И. И. Анемии / И. И. Дементьева, М. А. Чарная, Ю. А. Морозов. – М. : ГЭОТАР -Медиа, 2013. – 302 с.
55. Денисюк В. І. Доказова внутрішня медицина: підручник /В. І. Денисюк, О. В. Денисюк. – Вінниця : Державна картографічна фабрика, 2011. – 926 с.
56. Дерматологія. Венерологія: підручник /В. І. Степаненко, М. М. Шупенько, П. М. Недобой [та ін.]; за ред. В. І. Степаненка. – К. : КІМ, 2012. – 846 с.

57. Десмургія на догоспітальному етапі: навчальний посібник / І. С. Зозуля, Б. І. Слонецький, М. В. Максименко [та ін.] ; за ред. І. С. Зозулі. – Вінниця : Меркьюрі-Поділля, 2013. – 112 с.
58. Детская гастроэнтерология /Под ред. проф. Шабалова Н.П. - М.:МЕДпресс –информ, 2010. – 736 с.
59. Дзяк Г. В. Фібриляція передсердь: практичне керівництво. / Г. В. Дзяк, О. Й. Жарінов. – К. : Четверта хвиля, 2011. – 190 с.
60. Диагностика и лечение глаукомы: дополнения к лекциям /С. А. Рыков, И. В. Шаргородская, И. И. Бакбардина [и др.]. – К.: КВІЦ, 2013. – 58 с.
61. Диагностика и лечение неотложных состояний у детей: учебное пособие / А. П. Волосовец, Н. В. Нагорная, С. П. Кривоустов [и др.]. – Донецк : Заславский А. Ю., 2010. – 149 с.
62. Дикий І. Л. Інфекційні хвороби з епідеміологією та лабораторною діагностикою: навчальний посібник / І. Л. Дикий, Н. І. Філімонова, О. Г. Гейдеріх – Харків : НФаУ : Золоті сторінки, 2013. – 142 с.
63. Дитяча дерматовенерологія: підручник /Л. Д. Калюжна, К. О. Бардова, С. В. Возіанова [та ін.]; за загальною ред. Л. Д. Калюжної. – К. : Грамота, 2014. – 303 с.
64. Дитяча імунологія: підручник / Л.І. Чернишова, А.П. Волоха, Л.В. Костюченко та інш.; за ред. проф. Л.І. Чернишової, А.П. Волохи. – К.: ВСВ «Медицина», 2013. – 720 с.
65. Дитяча психіатрія: підручник /Г. М. Кожина, В. Д. Мішієв, В. І. Коростій [та ін.] ; за ред. : Г. М. Кожиної, В. Д. Мішієва. – К. : Медицина, 2014. – 375 с.
66. Дитячі хвороби: навчальний посібник /В. М. Буряк, С. І. Такташов, Р. Ф. Махмутов [та ін.]; під заг. ред. В. М. Буряка.– Донецьк : Норд-Прес, 2010. – 343 с.
67. Дифференциальная диагностика детских болезней: справочник /В. А. Доскин, З. С. Макарова. – М.: МИА, 2011. – 599 с.
68. Дихальна підтримка у новонароджених дітей: програма "Здоров'я матері та дитини": навчальний посібник /Т. В. Бондаренко, Д. О. Добрянський, Т. В. Кончаковська [та ін.]. – К., 2011 –Ч. 1 : Керівництво для слухача. – 2011. – 522 с.
69. Дихальна підтримка у новонароджених дітей: програма "Здоров'я матері та дитини": навчальний посібник /Т. В. Бондаренко, Д. О. Добрянський, Т. В. Кончаковська [та ін.]. – К., 2011 –Ч. 2: Керівництво для викладача. – 2011. – 612 с.
70. Диагностика і лікування хронічних невірусних захворювань печінки: монографія / ред. кол.: З.М.Митник, Н.В.Харченко та ін. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2013. – 308с.
71. Диагностика і семіотика ендокринних захворювань: навчальний посібник / Й. І. Пічкач. – К.: Люди в білому, 2014. – 137 с.
72. Диагностика та лікування захворювань системи крові : посібник / А. С. Свінцицький, С. А. Гусева, С. В. Скрипниченко, І. О. Родіонова. – К.: Медкнига, 2011. – 335 с.
73. Діагностичні та лікувальні маніпуляції у практиці лікаря-інтерніста і педіатра: навчальний посібник /Т. Д. Никула, Ю. В. Марушко, І. А. Палієнко, Т. В. Гишак; за ред.: Т. Д. Никули, Ю. В. Марушка. – К.: Задруга, 2012. – 150 с.
74. Дієтологія : підручник /Н. В. Харченко, Г. А. Анохіна, О. Я. Бабак [та ін.]; за ред. : Н. В. Харченко, Г. А. Анохіної. – К. : МЕРИДІАН, 2012. – 527 с.
75. Довідник з дитячої пульмонології та алергології: довідник лікаря "Дитячий пульмонолог. Алерголог" / Ю. Г. Антипкін, В. Ф. Лапшин, Т. Р. Уманець. – К. : Доктор-Медіа, 2012. – 328 с.
76. Домедична допомога в умовах бойових дій: альбом /В. Д. Юрченко, В. О. Крилюк, А. А. Гудима [та ін.]. – Тернопіль : ТДМУ ; Укрмедкнига, 2014. – 76 с.
77. Дранник Г.Н. Клиническая иммунология и аллергология. Пособие для студентов, врачей-интернов, иммунологов, аллергологов, врачей лечебного профиля всех специальностей.– Киев, 2010. - 552 с.
78. Думанский Ю.В. Семейный врач (врач общей практики): учеб.пособие для студентов высш. мед. учеб. заведений IV уровня аккредитации, врачей-интернов, семейн. врачей. / Ю.В. Думанский, О.В. Синяченко, Г.А. Игнатенко. -Донецк: Донбасс, 2013. -253 с.
79. Ендокринологія: навчальний посібник / П. М. Боднар, В. І. Боцюрко, М. В. Власенко [та ін.]; за ред. П. М. Боднар. – Вінниця : Нова Книга, 2012. – 357 с.
80. Епифанов В. А. Восстановительная медицина: учебник / В. А. Епифанов. – М. : ГЭОТАР -Медиа, 2012. – 298 с.
81. Ефективний антенатальний догляд: навчальний посібник /С. Б. Арбузова, Ю. В. Бенедичук, М. П. Веропотвелян. – К., 2012. – 507 с.
82. Євтушенко О. І. Онкологічна проктологія: навчальний посібник / О. І. Євтушенко. – К.: Вістка, 2012. – 387 с.
83. Євчев Ф. Д. Пропедевтика захворювань ЛОР-органів та невідкладна допомога в оториноларингології: навчальний посібник /Ф. Д. Євчев. – Одеса : Астропринт, 2010. – 246 с.
84. Жабоедов Г. Д. Офтальмологія : практикум: навчальний посібник /Г. Д. Жабоедов, В. В. Кіреєв. – К. : Медицина, 2013. – 279 с.

85. Жариков Н. М. Психиатрия: учебник / Н. М. Жариков, Ю. Г. Тюльпин. – М. : МИА, 2012. – 830 с.
86. Ждан В. М. Психосоматичні розлади в практиці лікаря-інтерніста: навчально-методичний посібник /В. М. Ждан, І. П. Кайдашев, Г. В. Невоїт. – Полтава : Вік принт, 2011. – 342 с..
87. Жилка Н. Я. Аналітичний огляд законодавчого забезпечення охорони репродуктивного здоров'я. / Н. Я. Жилка. – К.: Вид-во Раєвського, 2005. – 96 с.
88. Заболотний Д. І. Вушні шуми : посібник. /Д. І. Заболотний, О. Ом. Кіцера, О. Ол. Кіцера. – К. : Логос, 2009. – 66 с.
89. Захворювання нервової системи у практиці лікаря загальної практики-сімейної медицини: метод.рекоменд.// Дзяк Л.А., Данилова М.В., Цуркаленко О.С., Мізякіна К.В., Зозуля О.О., Сук В.М. – К., 2013. – 200 с.
90. Зведена III та IV періодична національна доповідь про реалізацію Україною положень Конвенції ООН про права дитини : нац. звіт (2002–2006 рр.) / за ред. В. О. Берегова; Мінсім'ямолодь, Держ. ін-т сім'ї та молоді. – К., 2008. – 179 с.
91. Злотогорский А. Трихология: руководство /А. Злотогорский, Д. Шапиро, А. Литус [и др.]; под ред. А. Литуса ; пер. с англ. Ю. Овчаренко. – Киев : Родовід, 2013. – 147 с.
92. Зозуля І. С. Шляхи оптимізації діагностики та лікування гострого ішемічного інсульту на догоспітальному та ранньому госпітальному етапах /І. С. Зозуля, О. П. Мошенська; під ред. І. С. Зозулі. – К. : Балюк І. Б., 2012. – 160 с.
93. Интенсивная терапия в педиатрии / под ред. Проф. Г.И.Белебзьева. – К.:Здоров'я. – 2004. –583с.
94. Инфекционные болезни у детей в амбулаторной практике врача: справочник врача "Детский инфекционист" /С. А. Крамарев.– К. : Доктор-Медиа, 2012. – 278 с.: іл.
95. Инфекционные болезни: учебник /О. А. Голубовская, М. А. Андрейчин, А. В. Шкурба [и др.]; под ред. О. А. Голубовской. – К. : Медицина, 2014. – 783 с.
96. Іванов Д. Д. Нефрологія в практиці сімейного лікаря: навчально-методичний посібник / Д. Д. Іванов, О. М. Корж. – Донецьк: Заславський О. Ю., 2014. – 463 с.
97. Ілько А. А. Анестезіологія, інтенсивна терапія і реаніматологія: навчальний посібник / А. А. Ілько. – К. : Медицина , 2014. – 263 с.
98. Імунологія. За загальною редакцією Кузнецової Л.В., Бабаджана В.Д., Харченко Н.В. Національний підручник. Вінниця: ТОВ “Меркьюрі-Поділля”, 2013. – 564 с.
99. Інтенсивна терапія гострих отруень: навчальний посібник /А. В. Говенко, Р. М. Кішко, Т. М. Левченко, Г. П. Хитрий – К. : Віпол, 2010. – 187 с.
100. Інфекційні хвороби в дітей: підручник / С. О. Крамарьов, О. Б. Надрага, Л. В. Пипа [та ін.] ; за ред. С. О. Крамарьова, О. Б. Надраги. – К. : Медицина, 2010. – 392 с.
101. Інфекційні хвороби у дітей (клінічні лекції). /за ред. С.О.Крамарева.-К.:МОРІОН, 2003. -480 с.
102. Казимирко В. К. Ревматологія: учебное пособие для врачей в вопросах и ответах /В. К. Казимирко, В. Н. Коваленко. – Донецк: Заславский А. Ю., 2009. – 618 с.
103. Калюжна Л.Д., Чернуха Л.М., Турик Н.В., Родиненко В.М. Екзема, обумовлена варикозною хворобою: етіопатогенез, діагностика та лікування (методичні рекомендації). Київ. – 2007. – 27 с.
104. Камінський О. В. Стандарти надання медичної допомоги хворим з патологічними станами щитоподібної залози в умовах дії негативних чинників довкілля: методичний посібник /О. В. Камінський , Д. Є. Афанасьєв, О. М. Коваленко. – К. : Ферзь, 2012. – 159 с.
105. Капитан Т.В. Пропедевтика дитячих хвороб з доглядом за дітьми: Підручник для студентів ВМНЗ. - Вінниця: ГП ГКФ, 2006. – 768 с.
106. Капустник Ю. О. Фармакотерапія невідкладних станів у кардіології : навчальний посібник / Ю. О. Капустник, О. В. Власова. – Полтава: Бельдїй С. П., 2013. – 333 с.
107. Кардиология. Национальное руководство / Под ред. Е.В. Шляхто. - М.: ГЭОТАР-Медиа, 2015. - 800с.
108. Кареліна Т. І. Неврологія: підручник /Т. І. Кареліна, Н. М. Касевич; за ред. Н. В. Литвиненко. – К. : Медицина , 2014. – 287 с.
109. Касевич Н. С. Охорона праці та безпека життєдіяльності медичних працівників: підручник / Н. С. Касевич, К. І. Шаповал. – К.: Медицина, 2013. – 263 с.
110. Катеренчук І. П. Біль у спині: від синдрому до діагнозу: навчальний посібник / І. П. Катеренчук, Л. А. Ткаченко, Т. І. Ярмола. – Харків : Золоті сторінки, 2013. – 125 с.
111. Класифікація уражень нервової системи у дітей та підлітків. Методичний посібник . – За ред. В.Ю. Мартинюка. – К.: Фенікс, 2001. – 192с.
112. Клиническая аллергология детского возраста с неотложными состояниями. Под ред. Балаболкина И.И., Булгаковой В.А. – М.: ООО “Издательство “Медицинское информационное агенство”, 2011. -264 с.
113. Клиническая пульмонология детского возраста: учебное пособие / А. В. Катиллов, Д. В. Дмитриев, Е. Ю. Дмитриева. – Винница: Нова Книга, 2013. – 332 с.

114. Клініко-ЕКГ синдроми: навчальний посібник /Г. В. Дзяк, Т. О. Перцева, А. М. Василенко [та ін.]; за ред. Г. В. Дзяка. – Дніпропетровськ :Пороги, 2010. – 202 с.
115. Клінічна ендокринологія: підручник / В. М. Хворостінка, В. М. Лісовий, Т. А. Моїсеєнко, Л. В. Журавльова; за ред. В. М. Хворостінки. – К.: Медицина, 2009. – 542 с.
116. Клінічна і лабораторна імунологія. За загальною ред. Кузнецової Л.В., Фролова В.М., Бабаджана В.Д. Національний підручник. К. ООО «Поліграф плюс», 2012. – 922 с.
117. Клінічне обстеження та семіотика уражень органів і систем у дітей: навчальний посібник /Ю. В. Марушко, С. А. Пісоцька, Т. В. Гишак, Т. В. Марушко. – К.: Медінформ, 2010. – 205 с.
118. Клоерті Дж. П. Посібник з неонатології /Дж. П. Клоерті, Е. К. Ейхенвальд, Е. Р. Старк. – К. : Фенікс, 2010. – 839 с. : табл., іл.
119. Коваленко В.М. Остеоартроз. Практична настанова /В.М.Коваленко, О.П. Борткевич. – К.: Моріон, 2010. – 607 с.
120. Коваленко В. Н. Сердечно-сосудистые заболевания и ренин-ангиотензиновая система / В. Н. Коваленко, Т. В. Талаева, В. В. Братусь. – К. : Морион, 2013. – 231 с.
121. Кожные симптомы при внутренних болезнях: учеб. руководство для студентов высш. мед. учеб. заведений IV уровня аккредитации/ В.И. Степаненко, Л.П. Цыркунов, А.Л. Нойбауэр-Цыркунова, Н.М. Шупенько, О.О. Сызон, Т.С. Коновалова; под ред. В.И. Степаненко, Л.П. Цыркунова. -К.: КИМ, 2012. - 566с.
122. Костенко І. Ф. Обстеження та оцінювання стану здоров'я людини: підручник / І. Ф. Костенко. – К. : Медицина, 2014. – 278 с.
123. Котов С. В. Основы клинической неврологии. Клиническая нейроанатомия, клиническая нейрофизиология, топическая диагностика заболеваний нервной системы: руководство / С. В. Котов. – Москва : ГЭОТАР -Медиа, 2014. – 671 с.
124. Кулага В. В. Кожные и венерические болезни: практикующему врачу / В. В. Кулага, В. А. Лемешко. – К.: Книга-плюс, 2013. – 510 с.
125. Курс лекцій з загальної хірургії: навчально-методичний посібник / О. І. Дронов, В. О. Сипливий, І. О. Ковальська [та ін.]; за ред. О. І. Дронова, В. О. Сипливого, І. О. Ковальської [та ін.]. – К.: Медінформ, 2011. – 487 с.
126. Курята О.В. Ліпідний обмін і кардіоваскулярний ризик у хворих на хронічну хворобу нирок / О.В. Курята, Є.О. Фролова. -Д.: Герда, 2013. -111 с.
127. Левенец С. А. Нарушения менструальной функции у девочек-подростков: монография / С. А. Левенец, В. А. Дынник, Т. А. Начетова. – Харьков: Точка, 2012. – 196 с.
128. Левин О.С. Диагностика и лечение когнитивных нарушений и деменции. М.: Медпресс, 2015. – 80с.
129. Лекции по психиатрии для врачей общей практики и семейных врачей : справочник врача "Психиатр" / И. А. Марценковский, С. Е. Казакова, Димер Джеймс [и др.] ; под ред. И. А. Марценковского. – К.: Библиотека "Здоровье Украины", 2013. – 513 с.
130. Леманн-Хорн Ф. Лечение заболеваний нервной системы: руководство / Ф. Леманн-Хорн, А. Лудольф; пер. с нем. А. В. Кожинова; под ред. О. С. Левина. –М.: МЕДпресс-информ, 2014. – 527 с.
131. Лисенюк В. П. Основы рефлексотерапии, фитотерапии та гомеопатії: підручник / В. П. Лисенюк. – К.: Медицина, 2010. – 422 с.
132. Лікування епілепсії та епілептичних синдромів у дітей. Методичні рекомендації. Київ-2012.
133. Лімфаденопатії у дітей та підлітків: диференційна діагностика і лікарська тактика (навчально-методичний посібник для педіатрів та лікарів загальної практики- сімейної медицини). / За ред. доц. Н.К.Уніч іа проф.. В.В.Бережного. – К.: 2012. – 322с.
134. Люлько О. В. Урологія: підручник / О. В. Люлько, О. Ф. Возіанов. –К.: Медицина, 2011. – 663 с.
135. Мавродий В. М. Анемия: синдромный подход: рекомендации для интересующихся врачей /В. М. Мавродий. – Донецк : Заславский А. Ю., 2010. – 47 с.
136. Мавродий В. М. Справочник врача семейной медицины: рекомендации к саморазвитию для квалифицированных врачей /В. М. Мавродий. – Донецк: Заславский А. Ю., 2013. – 639 с.
137. Мавродий В. М. Справочник по неотложной и интенсивной терапии. Программы успешной практики для грамотных врачей / В. М. Мавродий. – Донецк: Заславский А. Ю., 2012. – 461 с.
138. Маланчук В. О. Травматичні пошкодження орбіти і слезовідвідних шляхів: навчальний посібник /В. О. Маланчук, Ю. В. Чепурний. – Біла Церква: Білоцерківська книжкова фабрика, 2014. – 173 с.
139. Матвієнко Ю. О. Первинні болі голови у практиці загального лікаря: посібник / Ю. О. Матвієнко. – Львів : Медицина світу, 2012. – 90 с.
140. Медицина невідкладних станів: швидка і невідкладна медична допомога: підруч. для лікарів-курсантів післядиплом. освіти, лікарів-інтернів і студ. вищ. мед. навч. закл. IV рівня акредитації/ І.С. Зозуля, А.В. Вершигора, В.І. Боброва, Р.А. Абизов, В.С. Андрієць та ін.; за ред. І.С. Зозулі. -К.: Медицина, 2012. -727 с.

141. Медицинская генетика: учебник / Е. Я. Гречанина, Г. Хоффманн, Р. В. Богатырева [и др.]; под ред. Е. Я. Гречаниной, Р. В. Богатыревой, А. П. Волосовца. – К.: Медицина, 2010. – 550 с.
142. Медицинская информатика: учебник /И. Е. Булах, Ю. Е. Лях, В. П. Марценюк, И. И. Хаимзон. – К.: Медицина, 2012. – 423 с.
143. Медицинская реабилитация: учебное пособие / Т. А. Золотарева, К. Д. Бабов, Б. А. Насибуллин [и др.] – К. : КИМ, 2012. – 495 с.
144. Медична і соціальна реабілітація: підручник / В. Б. Самойленко, Н. П. Яковенко, І. О. Петряшев [та ін.]. – К.: Медицина, 2013. – 463 с.
145. Медична психологія: державний національний підручник /І. Д. Спіріна, І. С. Вітенко, О. К. Напрєєнко [та ін.]. – Дніпропетровськ : Ліра, 2012. – 442 с.
146. Медична психологія: підручник / С. Д. Максименко, Я. В. Цехмістер, І. А. Коваль, К. С. Максименко; за загальною ред. С. Д. Максименка. – К.: Слово, 2014. – 516 с.
147. Мищенко Т. С. Современная диагностика и лечение неврологических заболеваний: справочник врача "Невролог" /Т. С. Мищенко, В. Н. Мищенко. – К.: Библиотека "Здоров'я України", 2014. – 641 с.
148. Мінімальна мозкова дисфункція. Навчальний посібник /В.Ю. Мартинюк, С.М. Зінченко. - К.: Інтермед, 2011 -168с.
149. Морозов А. М. Державний формуляр лікарських засобів у системі охорони здоров'я України: монографія /А. М. Морозов, А. В. Степаненко, Т. М. Думенко. – Чернігів, 2013. – 227 с.
150. Москаленко В. Ф. Методологія доказової медицини: підручник / В. Ф. Москаленко, І. Є. Булах, О. Г. Пузанова. – Київ : Медицина, 2014. – 199 с.
151. Навчальний посібник з педіатрії: навчальний посібник / Н. О. Курдюмова, Т. Г. Поліщук, О. А. Пашко [та ін.] – К.: Медицина, 2013. – 207 с.
152. Назарова І.Б., Посипкіна Н. М. Репродуктивне здоров'я та планування сім'ї. Підручник для студентів вищих мед.закладів. — К.: Медицина, 2008. — 222 с.
153. Наказ МОЗ від 24.05.2012 р. № 384 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при артеріальній гіпертензії». Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної та екстреної (спеціалізованої) медичної допомоги «Артеріальна гіпертензія». Оновлена та адаптована клінічна настанова, заснована на доказах «Артеріальна гіпертензія».
154. Наказ МОЗ України від 02.04.2014 № 233 "Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при вірусному гепатиті С". Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги дорослим та дітям «Вірусний гепатит С». Адаптована клінічна настанова, заснована на доказах "Вірусний гепатит С".
155. Наказ МОЗ України від 02.04.2014 № 234 "Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при меланомі". Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої), третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги «Меланома». "Меланома" Адаптована клінічна настанова, заснована на доказах.
156. Наказ МОЗ України від 02.04.2014 № 235 "Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при раку передміхурової залози ". Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої), екстреної, третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги «Рак передміхурової залози». Адаптована клінічна настанова, заснована на доказах "Рак передміхурової залози".
157. Наказ МОЗ України від 02.04.2014 № 236 "Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при дисплазії та раку шийки матки". Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої), третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги «Дисплазія шийки матки. Рак шийки матки». "Рак шийки матки" Адаптована клінічна настанова, заснована на доказах.
158. [Наказ МОЗ України від 02.07.2014 № 455](#) «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при гострому коронарному синдромі з елевацією сегмента ST». Уніфікований клінічний протокол екстреної, первинної, вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги «Гострий коронарний синдром з елевацією сегмента ST». Адаптована клінічна настанова, заснована на доказах «Гострий коронарний синдром з елевацією сегмента ST».
159. Наказ МОЗ України від 03.08.2012 № 601 "Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при припиненні вживання тютюнових виробів". Стандарти первинної медичної допомоги при припиненні вживання тютюнових виробів. Адаптована клінічна настанова, заснована на доказах "Первинна медична допомога при припиненні вживання тютюнових виробів".
160. Наказ МОЗ України від 03.08.2012 № 602 "Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при ішемічному інсульті". Уніфікований клінічний

протокол медичної допомоги "Ішемічний інсульт (екстрена, первинна, вторинна (спеціалізована) медична допомога, медична реабілітація)". Адаптована клінічна настанова, заснована на доказах "Сучасні принципи діагностики та лікування хворих із гострим ішемічним інсультом та тіа". Адаптована клінічна настанова, заснована на доказах "Рекомендації щодо ведення хворих з ішемічним інсультом та транзиторною ішемічною атакою". Адаптована клінічна настанова, заснована на доказах "Реабілітація, профілактика і лікування ускладнень та планування виписки при ішемічному інсульті".

161. Наказ МОЗ України від 03.08.2012 №600 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при диспепсії». Уніфікований клінічний протокол первинної медичної допомоги «Диспепсія». Адаптована клінічна настанова «Ведення диспепсії у дорослих».

162. Наказ МОЗ України від 03.09.2014 № 613 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при пептичній виразці шлунка та дванадцятипалої кишки». Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги «Пептична виразка шлунка та дванадцятипалої кишки у дорослих». Адаптована клінічна настанова «Пептична виразка шлунка та дванадцятипалої кишки».

163. Наказ МОЗ України від 04.06.2014 № 387 "Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при раку легені". Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої), третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги «Рак легені». Адаптована клінічна настанова, заснована на доказах "Рак легені".

164. Наказ МОЗ України від 04.09.2014 № 620 "Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при туберкульозі". Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги «Туберкульоз». Адаптована клінічна настанова, заснована на доказах «Туберкульоз».

165. Наказ МОЗ України від 04.11.2014 № 808 "Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при хронічному лімфоїдному лейкозі". Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої), третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги «Хронічний лімфоїдний лейкоз». "Хронічний лімфоїдний лейкоз" Адаптована клінічна настанова, заснована на доказах.

166. Наказ МОЗ України від 06.11.2014 № 826 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при хронічних неінфекційних гепатитах». Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги «Аутоімунний гепатит». Адаптована клінічна настанова, заснована на доказах «Аутоімунний гепатит».

167. Наказ МОЗ України від 06.11.2014 № 826 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при хронічних неінфекційних гепатитах». Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги «Неалкогольний стеатогепатит». Адаптована клінічна настанова, заснована на доказах «Неалкогольна жирова хвороба печінки».

168. Наказ МОЗ України від 08.09.2014 № 634 "Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при саркоїдозі". Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги «Саркоїдоз». «Саркоїдоз» Адаптована клінічна настанова, заснована на доказах.

169. Наказ МОЗ України від 08.10.2013 № 866 "Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при неходжкінських лімфомах та лімфомі Ходжкіна". Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої), третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги «Неходжкінські лімфоми та лімфома Ходжкіна». "Діагностика і лікування лімфом у дорослих" Адаптована клінічна настанова, заснована на доказах.

170. Наказ МОЗ України від 08.10.2013 № 868 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при бронхіальній астмі». Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги «Бронхіальна астма». Адаптована клінічна настанова заснована на доказах «Бронхіальна астма».

171. Наказ МОЗ України від 09.04.2013 № 286 "Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при органічних ураженнях головного мозку у дітей, які супроводжуються руховими порушеннями". Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги та медичної реабілітації "Церебральний параліч та інші органічні ураження головного мозку у дітей, які супроводжуються руховими порушеннями". Адаптована клінічна настанова, заснована на доказах "Церебральний параліч та інші органічні ураження головного мозку у дітей, які супроводжуються руховими порушеннями".

172. Наказ МОЗ України від 10.09.2014 № 638 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при хронічному панкреатиті». Уніфікований клінічний

протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги та медичної реабілітації «Хронічний панкреатит». Адаптована клінічна настанова «Хронічний панкреатит».

173. Наказ МОЗ України від 11.04.2014 № 263 "Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при ревматоїдному артриті". Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої), третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги та медичної реабілітації «Ревматоїдний артрит». Адаптована клінічна настанова, заснована на доказах «Ревматоїдний артрит».

174. Наказ МОЗ України від 15.01.2014 № 34 "Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації екстреної медичної допомоги". Уніфіковані клінічні протоколи екстреної медичної допомоги. Адаптована клінічна настанова, заснована на доказах «Медичне сортування».

175. Наказ МОЗ України від 16.07.2014 № 499 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при грипі та гострих респіраторних інфекціях». Уніфікований клінічний протокол первинної медичної допомоги дорослим та дітям «Гострі респіраторні інфекції». Адаптована клінічна настанова «Грип та гострі респіраторні інфекції».

176. Наказ МОЗ України від 17.04.2014 № 275 "Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при геморагічному інсульті". Уніфікований клінічний протокол екстреної, первинної, вторинної (спеціалізованої), третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги та медичної реабілітації «Геморагічний інсульт (Внутрішньомозкова гематома, аневризмальний субарахноїдальний крововилив)». Адаптована клінічна настанова, заснована на доказах "Геморагічний інсульт. Спонтанний внутрішньомозковий крововилив". Адаптована клінічна настанова, заснована на доказах "Геморагічний інсульт. Аневризмальний субарахноїдальний крововилив".

177. Наказ МОЗ України від 17.04.2014 № 276 "Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при епілепсіях". Уніфікований клінічний протокол первинної, екстреної, вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги «Епілепсії у дорослих». Уніфікований клінічний протокол первинної, екстреної, вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги «Епілепсії у дітей». Адаптована клінічна настанова, заснована на доказах "Епілепсії".

178. Наказ МОЗ України від 20.01.2015 № 22 "Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при загальноваріабельному (первинному) імунодефіциті". Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги «Загальний варіабельний (первинний) імунодефіцит». Адаптована клінічна настанова, заснована на доказах «Загальний варіабельний (первинний) імунодефіцит».

179. Наказ МОЗ України від 21.01.2014 № 59 "Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги з питань планування сім'ї". Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої), третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги «Планування сім'ї». Адаптована клінічна настанова, заснована на доказах «Планування сім'ї».

180. Наказ МОЗ України від 21.12.2012 № 1118 "Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при цукровому діабеті 2 типу". Уніфікований клінічний протокол первинної та вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги "Цукровий діабет 2 типу". Адаптована клінічна настанова, заснована на доказах "Цукровий діабет 2 типу".

181. Наказ МОЗ України від 23.02.2015 № 90 "Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при мукополісахаридозах". Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги «Мукополісахаридоз I типу». Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги «Мукополісахаридоз II типу». Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги «Мукополісахаридоз VI типу». Адаптована клінічна настанова, заснована на доказах "Мукополісахаридози".

182. Наказ МОЗ України від 23.11.2011 № 816 "Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги на засадах доказової медицини". Уніфікований клінічний протокол первинної та вторинної медичної допомоги "Глаукома первинна відкритокутова". Адаптована клінічна настанова "Глаукома первинна відкритокутова".

183. Наказ МОЗ України від 23.11.2011 № 816 "Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги на засадах доказової медицини". Уніфікований клінічний протокол медичної допомоги, первинна медична допомога "Гострий неускладнений цистит у жінок". Адаптована клінічна настанова на засадах доказової медицини "Гострий неускладнений цистит у жінок".

184. Наказ МОЗ України від 23.11.2011 № 816 "Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги на засадах доказової медицини". Уніфікований клінічний протокол медичної допомоги "Ішемічна хвороба серця: стабільна стенокардія напруги. Первинна медична

допомога". Адаптована клінічна настанова, заснована на доказах "Ішемічна хвороба серця: стабільна стенокардія напруги. Первинна медична допомога."

185. Наказ МОЗ України від 23.11.2011 № 816 "Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги на засадах доказової медицини". Уніфікований клінічний протокол первинної та вторинної медичної допомоги "Рак молочної залози". Адаптована клінічна настанова "Рак молочної залози" (первинна та вторинна медична допомога).

186. Наказ МОЗ України від 23.11.2011 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги на засадах доказової медицини». Уніфікований клінічний протокол медичної допомоги «Ішемічна хвороба серця: стабільна стенокардія напруги. Первинна медична допомога». Адаптована клінічна настанова, заснована на доказах «Ішемічна хвороба серця: стабільна стенокардія напруги. Первинна медична допомога».

187. Наказ МОЗ України від 25.04.2012 № 311 "Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації паліативної медичної допомоги при хронічному больовому синдромі". Уніфікований клінічний протокол паліативної медичної допомоги при хронічному больовому синдромі. Адаптована клінічна настанова, заснована на доказах "Контроль болю".

188. Наказ МОЗ України від 25.12.2014 № 1003 "Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при депресії". Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги «Депресія (легкий, помірний, тяжкий депресивні епізоди без соматичного синдрому або з соматичним синдромом, рекурентний депресивний розлад, дистимія)». Адаптована клінічна настанова, заснована на доказах "Депресія (легкий або помірний депресивні епізоди без соматичного синдрому або з соматичним синдромом)". Адаптована клінічна настанова, заснована на доказах "Рекурентні депресивні розлади".

189. Наказ МОЗ України від 27.06.2013 №555 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при хронічному обструктивному захворюванні легень». Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої), третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги та медичної реабілітації «Хронічне обструктивне захворювання легень». Адаптована клінічна настанова «Хронічне обструктивне захворювання легень».

190. Наказ МОЗ України від 28 вересня 2012 р. № 751 «Про створення та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги в системі Міністерства охорони здоров'я України».

191. Наказ МОЗ України від 29.12.2014 № 1021 "Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при цукровому діабеті 1 типу у молодих людей та дорослих". Уніфікований клінічний протокол первинної, екстреної, вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги «Цукровий діабет 1 типу у молодих людей та дорослих». Адаптована клінічна настанова, заснована на доказах "Цукровий діабет 1 типу".

192. Наказ МОЗ України від 31.10.2013 № 943 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при гастроєзофагеальній рефлюксній хворобі». Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги «Гастроєзофагеальна рефлюксна хвороба». Адаптована клінічна настанова «Гастроєзофагеальна рефлюксна хвороба».

193. Наказ МОЗ України від 31.12.2014 № 1039 "Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при ко-інфекції (туберкульоз/ВІЛ-інфекція/СНІД)". Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги "Ко-інфекція (туберкульоз/ВІЛ-інфекція/СНІД). Адаптована клінічна настанова, заснована на доказах «Туберкульоз».

194. Національний підручник з ревматології /В. М. Коваленко, Н. М. Шуба, В. К. Казимирко [та ін.]; за ред. В. М. Коваленка, Н. М. Шуби. – К. : МОРІОН, 2013. – 671 с.

195. Невідкладні стани в педіатрії навчальний посібник / Р. І. Поцюрко, Л. С. Леськів, Р. І. Ніколаєвська [та ін.]; за ред. Р. І. Поцюрка. – 5-те вид., перероблено та доповнено. – К. : Медицина, 2013. – 191 с.

196. Невідкладні стани в хірургії: підручник / О. М. Кіт, О. Л. Ковальчук, А. О. Боб. – Тернопіль : ТДМУ : Укрмедкнига, 2008. – 257 с.

197. Невідкладні стани в клініці внутрішніх хвороби: навчальний посібник / Г. В. Дзяк, Т. О. Перцева, А. М. Василенко [та ін.]; за ред. Г. В. Дзяка. – Дніпропетровськ : Пороги, 2010. – 674 с.

198. Неврологія: учебник /С. М. Виничук, Т. И. Ильаш, Е. А. Мяловицкая [и др.]; под ред. С. М. Виничука. – К.: Здоров'я, 2010. – 679 с.

199. Неврологія: підручник / І. А. Григорова, Л. І. Соколова, Р. Д. Герасимчук [та ін.]; за ред.: І. А. Григорова, Л. І. Соколової. – К. : Медицина, 2014. – 639 с.

200. Негоспітальна пневмонія у дорослих осіб: етіологія, патогенез, класифікація, діагностика, антибактеріальна терапія (проект клінічних настанов). Частина 1. /Ю.І. Фещенко [та ін.] // Укр. пульмонолог. журнал. - 2012. - № 4. - С. 5–17.
201. Негоспітальна пневмонія у дорослих осіб: етіологія, патогенез, класифікація, діагностика, антибактеріальна терапія (проект клінічних настанов). Частина 2. /Ю.І. Фещенко [та ін.] // Укр. пульмонолог. журнал. - 2013. - № 1. - С. 5–21.
202. Неонатологія з позиції сімейного лікаря: навч.-метод. посіб. / Г. О. Слабкий, Т. К. Знаменська, В. Г. Бідний [та ін.]. – К., 2009. – 435 с.
203. Непроходимость кишечника: руководство для врачей /А. П. Радзиховский, О. А. Беляева, Е. Б. Колесников [и др.]; под ред. А. П. Радзиховского. – К.: Феникс, 2012. – 503 с.
204. Нефрологія: Національний підручник / Л.А. Пиріг, Д.Д. Іванов, О.І. Таран та ін.; за ред. академіка НАМН України, д.м.н., проф. Пирога Л.А., д.м.н., проф. Д. Д. Іванова. - Донецьк: Заславський О.Ю., 2014. – 316 с.
205. Нові технології навчання менеджменту в медицині. Навчальний посібник /За заг.ред. Ю.В.Вороненка, Н.Г.Гойди, О.П.Мінцера, М. Мітчелла. – К: Книга плюс. 2009. – 416 с.
206. Ньюокиктьен Ч. Детская поведенческая неврология. В 2 томах. Т.1 /Пер. С англ. Под ред. Н.Н. Заваденко. - М.: Теревинф, 2009. – 288с.
207. Общая врачебная практика. Национальное руководство. Том 1. / Под ред. И.Н. Денисова, О.М. Лесняк. - М.: ГЭОТАР-Медиа, 2013. - 976с.
208. Общая хирургия : учебник / Н. Д. Желиба, С. Д. Химич, И. Д. Герич [и др.] ; под ред. Н. Д. Желибы, С. Д. Химича. – К. : Медицина, 2011. – 488 с.
209. Общая хирургия: учебное пособие / А. В. Борота, Ф. И. Гюльмамедов, Л. И. Василенко [и др.]. – Донецк: Донбасс, 2013. – 295 с.
210. Онкогінекологія : навчальний посібник /В. Г. Дубініна, А. І. Рибін, Н. В. Тюєва, О. В. Лук'янчук; за ред. В. Г. Дубініної; Одеський національний медичний університет. – Одеса : Одеський медуніверситет, 2013. – 199 с.
211. Онкологія: навчальний посібник / І. Б. Щепотін, О. М. Алексик, А. А. Бурлака [та ін.]; за ред. І. Б. Щепотіна. – К. : МОРІОН, 2014. – 383 с.
212. Онкологія : підручник / Г. В. Бондар, Ю. В. Думанський, О. Ю. Попович [та ін.]; за ред. : Г. В. Бондаря, Ю. В. Думанського, О. Ю. Поповича. – К. : Медицина, 2013. – 542 с. : табл., іл.
213. Оптимізація системи надання медичної допомоги дітям і матерям в Україні: реалії і перспективи: / Р.О. Моїсеєнко. – К.: Логос, 2013.- 232с.
214. Основи догляду за дітьми. Техніка лікувальних процедур і маніпуляцій: навчальний посібник /О. В. Тяжка, А. М. Антошкіна, М. М. Васюкова [та ін.]; за ред. О. В. Тяжкої. – К. : Медицина, 2013. – 151 с.
215. Основи медико-соціальної реабілітації дітей з органічним ураженням нервової системи:навчально-методичний посібник /За ред. Мартинюка В.Ю., Зінченко С.М. – К.: Інтермед, 2005. – 416с.
216. Основи медичної психології : навчально-методичний посібник / В. М. Ждан, А. М. Скрипніков, Л. В. Животовська [та ін.]. – Полтава : АСМІ, 2014. – 257 с.
217. Основи нефрології: довідник лікаря "Нефролог" / автори-укладачі : І. В. Багдасарова, В. Б. Дударенко, М. В. Кулизький ; за ред. М. О. Колесника. – Київ : Бібліотекака "Здоров'я України", 2013. – 340 с.
218. Основи ревматології для лікарів загальної практики-сімейних лікарів. Методичні рекомендації / Хіміон Л.В., Ященко О.Б., Данилюк С.В. – К., 2014.- 192с.
219. Основні синдроми й методи обстеження в пульмонології та фізйатрії: навчальний посібник / Л. Д. Тодоріко, А.В. Бойко. – К.: Медкнига, 2013. – 432 с.
220. Основы ухода за детьми. Техника лечебных процедур и манипуляций: учебное пособие / А. В. Тяжкая, А. Н. Антошкина, М. М. Васюкова [и др.]; под ред. А. В. Тяжкой. – К.: Медицина, 2014. – 183 с.
221. Особлива дитина. Епілепсія: виходимо з тіні / Колупаєва А.А., Мартинюк В.Ю., Терещенко А.В., Марценковський І.А., Федоренко О.Ф. За ред.А.А. Колупаєвої, В.Ю. Мартинюка. – К.: ТОВ «Люди в білому», 2014. – 48с.
222. Особливості діагностики та лікування кропив'янки в алергологічній практиці: посібник/ Кузнецова Л.В., Осипова Л.С., Назар О.В., Грем'яков В.О., Кузнецов О.Г., Грем'яков А.В. -К., 2012. -68 с.
223. Острые кишечные инфекции : руководство/ Н.Д. Ющук, Ю.В. Мартынов, М.Г. Кулагина, Л.Е. Бродов. -М.: Гэотар-медиа, 2012. -397 с.: табл.
224. Оториноларингологія : підручник /Д. І. Заболотний, Ю. В. Мітін, С. Б. Безшапочний, Ю. В. Деєва. – К. : Медицина, 2010. – 471 с.
225. Офтальмологія : национальное руководство / В. В. Нероев, А. Г. Травкин, Е. С. Либман [и др.]; под ред. : С. Э. Аветисова, Е. А. Егорова, Л. К. Мошетовой [и др.]. – М. : ГЭОТАР -Медиа, 2013. – 943.
226. Офтальмологія в практиці лікаря загального профілю (сімейного лікаря): навчально-методичний посібник / С. О. Риков, М. М. Сергієнко, В. А. Еміліт [та ін.]. – К., 2010. – 143 с.

227. Офтальмологія: підручник /П. А. Бездітко, С. О. Риков, О. П. Вітовська [та ін.]; за заг. ред. П. А. Бездітка. – Харків : Форт, 2012. – 247 с.
228. Охотнікова О. М. Основи вакцинопрофілактики та її особливості у дітей з алергічними захворюваннями : навчально-методичний посібник /О. М. Охотнікова, Н. Ю. Яковлева. – К., 2010. – 87 с.
229. Оцінка політики з питань ВІЛ: Україна. Ред. Джудіс Н. Вашингтон, ОК: Ф'ючерс Груп, Проект «Health Policy Project». 2011. 115 с.
230. Очерки детской психиатрии. Аутизм: учебное пособие для специалистов в области охраны психического здоровья детей / Под ред. И.А.Марценковского // НейроNews. – 2014. – 280 с.
231. Паламарчук О. А. Гинекологія : медичинський справочник / О. А. Паламарчук. – Харків ; Белгород : Клуб семейного досуга, 2010. – 461 с.
232. Паліативна допомога: ЕРЕС тм -О. Освіта з питань паліативного догляду та догляду наприкінці життя. Онкологія : посібник для викладачів / пер. з англ. В. Ізотова ; заг. ред. Л. Брацюнь ; Міжнародний фонд "Відродження". – К. : Калита, 2013. – 875 с.
233. Пальчун В. Т. Руководство по практической оториноларингологии / В. Т. Пальчун, Л. А. Лучихин, М. М. Магомедов. – М. : МИА, 2011. – 343 с.
234. Парфенов В.Л., Яхно Н.Н. Нервные болезни. Общая и частная неврология и нейрохирургия: Клинические задачи и тесты. М.: МИА, 2014. – 368с.
235. Патологія внутрішніх органів і вагітність: учебное пособие /Б. А. Ребров, О. А. Реброва, Е. Б. Комарова [и др.]; под ред. Б.А. Реброва. – Донецк : Заславский А. Ю., 2010. – 323 с..
236. Патологія позвоночника: посібник для лікарів: справочник врача "Ортопед. Травматолог" /Н. И. Волошин, Д. Е. Петренко, А. Г. Скиданов [и др.]; под ред. : В. А. Радченко, Н. А. Коржа. – К. : Библиотека "Здоровье Украины", 2013. – 223 с.
237. Патологічне і оперативне акушерство: підручник /Л. Б. Назарова, В. Б. Самойленко, Н. П. Муштенко, І. Г. Шембелев; за ред. П. М. Баскакова. – К. : Медицина, 2012. – 519 с.
238. Педіатрія: учебник для высш. мед.учеб. заведений IV уровня аккредитации: пер. с укр./ А.В. Тяжкая, С.А. Крамарев, В.И. Петренко и др.; под ред. А.В. Тяжкой. -Винница: Нова Книга, 2010. - 1151 с.
239. Педіатрія : навчальний посібник / А. В. Чуриліна, Д. І. Масюта, Л. Ф. Чала [та ін.] ; за заг. ред. А. В. Чуриліної. – Донецьк : Ноулідж, 2013. – 326 с.
240. Педіатрія з курсом інфекційних хвороб та основами імунопрофілактики: підручник /С. К. Ткаченко, Р. І. Поцюрко, Л. В. Беш [та ін.]; за ред. : С. К. Ткаченко, Р. І. Поцюрко. – 5-те вид., виправлене. – К. : Медицина, 2014. – 590 с.
241. Педіатрія : національний підручник : у 2 т. / Д. Д. Іванов, С. В. Кушніренко, Д. А. Сеймівський [та ін.]; за ред. В. В. Бережного. – К. : Сторожук О. В., 2013. – Т. 2. – 1021 с.
242. Передерий В. Г. Основы внутренней медицины : учебник /В. Г. Передерий, С. М. Ткач. – Винница: Нова Книга, 2009. –Том 1 : Заболевания органов дыхания. Заболевания органов пищеварения. Заболевания системы крови и кроветворных органов. Заболевания эндокринной системы. – 2009. – 780 с.
243. Передерий В. Г. Основы внутренней медицины : учебник /В. Г. Передерий, С. М. Ткач. – Винница : Нова Книга, 2009. –Том 2 : Заболевания системы кровообращения. Ревматические болезни. Заболевания почек. Общие вопросы внутренней медицины. – 2009. – 971 с.
244. Передерий В. Г. Основы внутренней медицины : учебник /В. Г. Передерий, С. М. Ткач. – Винница : Нова Книга, 2009. –Том 3 : Дифференциальный диагноз и ведение больных в клинике внутренней медицины. Острые и неотложные состояния в клинике внутренней медицины. – 2010. – 1303 с.
245. Передерий В. Г. Практична гастроентерологія. Сучасна тактика й алгоритми ведення хворих з основними гастроентерологічними захворюваннями і синдромами : посібник для лікарів / В. Г. Передерій, С. М. Ткач. – Вінниця : Нова Книга, 2012. – 730 с.
246. Пероральні гормональні контрацептиви: клінічне керівництво / Венцківський Б.М., Вовк І.Б., Воробйова Л.І. [та ін.].– К., 2007. – 36 с.
247. Пирадов М.А. Синдром Гийена-Барре. –М.: Интер-Медика, 2015. – 240 с.
248. Післяпологове та післяабортне планування сім'ї: навч. посіб. / за ред. Н. Я. Жилки. – К., 2007. – 193 с.
249. Пічкарь Й. І. Діагностика і семіотика ендокринних захворювань : навчальний посібник / Й. І. Пічкарь. – К. : Люди в білому, 2014. – 137 с.
250. Планування сім'ї для людей, що живуть з ВІЛ: навч. посіб. / за ред. Н. Я. Жилки. – К., 2008. – 252 с.
251. Планування сім'ї: навч. посіб. / за ред. Н. Я. Жилки, І. Б. Вовк. – 3-е вид., доп. – К., 2010. – 300 с.
252. Плани ведення больних. Офтальмологія : клинические рекомендации / под ред. : О. Ю. Атькова, Е. С. Леоновой. – М. : ГЭОТАР -Медиа, 2011. – 587 с.
253. Політравма у дітей: навчально-методичний посібник /за ред. : А. Ф. Левицького, В. П. Притули, І. М. Бензар. – Тернопіль : ТДМУ ; Укрмедкнига, 2014. – 198 с.
254. Полость рта при инфекционных заболеваниях у детей: учебное пособие / Р. В. Казакова, Г. Б. Матейко, В. Я. Скиба [и др.]; под ред. Р. В. Казаковой. – Львов: ГалДент, 2013. – 93 с.

255. Попередження передачі ВІЛ від матері до дитини, діагностика, лікування та соціально-психологічна підтримка ВІЛ-інфікованих / Запорожан В.М., Аряєв М.Л., Котова Н.В. та ін. – К.: Здоров'я, 2010. – 159 с.
256. Пороки серця в практиці сімейного лікаря : навчальний посібник / А. С. Свінціцький, І. М. Шуліпенко, О. М. Гиріна, В. І. Бульда; за ред. А. С. Свінціцького, І. М. Шуліпенка. – К. : ГОРДОН, 2010. – 443 с.
257. Практичні навички з медицини невідкладних станів : навчальний посібник / І. С. Зозуля, В. І. Боброва, А. В. Вершигора [та ін.] ; за ред. І. С. Зозулі. – К., 2009. – 164 с.
258. Провідні синдроми в гастроентерології : навчальний посібник / А. Е. Дорофєєв, М. М. Руденко, О. В. Томаш [та ін.] ; за ред. А. Е. Дорофєєва. – Донецьк : Донбас, 2012. – 171 с.
259. Провідні синдроми в гастроентерології: навчальний посібник. / А. Е. Дорофєєв, М. М. Руденко, О. В. Томаш [та ін.] ; за ред. А. Е. Дорофєєва. – Донецьк : Донбас, 2012. – 171 с.
260. Програмно-цільове обслуговування дітей та підлітків із гіперкінетичним розладом (методичні рекомендації). Укладачі: Марценковський І.А. і сп.- К.: 2009. – 48с.
261. Пропедевтична педіатрія: підруч. для студ. вищ. мед. навч. закл. IV рівня акредитації/ В.Г. Майданник, В.Г. Бурлай, О.З. Гнатейко, К.Д. Дука, Ю.М. Начитайло, М.В. Хайтович; за ред. В.Г. Майданника. - Вінниця: Нова кн., 2012. - 879 с.
262. Профилактика сердечно-сосудистых заболеваний: популяционная стратегия и индивидуализированные программы (на основе Европейских рекомендаций по профилактике сердечно-сосудистых заболеваний в клинической практике 2012) / В. В. Коваленко, Е. Г. Несукай, М. Н. Долженко, И. М. Горбась; Ассоциация кардиологов Украины. – К.: МОРИОН, 2013. – 90 с.
263. Профілактика передачі ВІЛ від матері до дитини. Діагностика, лікування та соціально-психологічна підтримка людей, які живуть з ВІЛ : навчальний посібник / В. М. Запорожан, М. Л. Аряєв, Н. В. Котова [та ін.]. – К. : Версо-04, 2010. – 139 с.
264. Профілактика серцево-судинних захворювань в практиці сімейного лікаря : навчальний посібник / В. К. Гринь, О. І. Бассов, Т. В. Анікєєва [та ін.] ; Донецький національний медичний університет імені М. Горького Кафедра загальної практики, сімейної медицини УНПО. – Донецьк : Донбас, 2014. – 136 с. : іл., табл.
265. Психіатрія і наркологія: підручник /О. К. Напрєєнко, М. І. Винник, І. Й. Влох [та ін.] ; за ред. О. К. Напрєєнка. – К. : Медицина, 2011. – 527 с.
266. Пульмонология. Национальное руководство./Под ред. А.Г.Чучалина. - М.: ГЭОТАР-Медиа, 2013. – 960с.
267. Пульмонологія та фізіатрія: національний підручник : у 2 т. /Ю. І. Фещенко, І. Г. Ільницький, В. М. Мельник [та ін.]; за ред. Ю. І. Фещенко, В. П. Мельника, І. Г. Ільницького. – Київ; Львів: Атлас, 2011. – 1362 с.
268. Пухлик Б. М. Аллергология для семейного врача : справочник врача"Аллерголог" / Б. М. Пухлик ; под ред. Б. М. Пухлика. – К. : Доктор-Медиа, 2012. – 278 с.
269. Радзіховський А. П., Бабенко В.І. Невідкладна хірургія органів черевної порожнини. - Київ: Фенікс, 2002. - 320 с.
270. Рани: загальні поняття, діагностично-лікувальні підходи на догоспітальному та ранньому госпітальному етапах : посібник /І. С. Зозуля, Б. І. Слонецький, М. В. Максименко [та ін.] ; за ред. І. С. Зозулі. – Вінниця : Меркьюрі-Поділля, 2013. – 105 с.
271. Ранние клинические формы сосудистых заболеваний головного мозга: руководство для врачей / Л. С. Манвелов, А. С. Кадыков, А. В. Кадыков [и др.] ; под ред. : Л. С. Манвелова, А. С. Кадыкова. – Москва : ГЭОТАР -Медиа, 2014. – 337 с.
272. Рациональная диагностика и фармакотерапия заболеваний органов дыхания / Ю.И.Фещенко, Л.А.Яшина, А.С.Свинцицкий [и др.]. – Справочник врача «Пульмонолог. Фтизиатр». – К.: ТОВ «Доктор-Медиа», 2013. – 572 с.
273. Резніченко Ю. Г. Судоми та неепілептичні пароксизмальні стани у дітей/ Ю. Г. Резніченко, Ю. Л. Славкін, Ю. В. Борзенко. – Запоріжжя : Просвіта, 2012. – 189 с.
274. Рекомендації з діагностики та лікування хронічної серцевої недостатності Асоціації кардіологів України та Української асоціації фахівців із серцевої недостатності / Л.С. Воронков, К.М. Амосова, А.Є. Багрій, Г.В. Дзяк та ін. // Укр. кард. журн. — 2014. — № 1 (дод.). — С. 5-44.
275. Репродуктивное здоровье ВИЧ-позитивных женщин и девушек: учебн.-метод. пособ. / под ред. А. М. Щербинской. – К.: ВЦ «День печати», 2008. – 148 с.
276. Риков С.О., Сергієнко М.М., Лаврик Н.С., Денисюк Н.Б., Шаргородська І.В. Методи корекції аномалій рефракції // Навчальний посібник. – Київ (Україна). – 2011. – 90с.
277. Риков С.О., Сергієнко М.М., Лаврик Н.С., Шаргородська І.В. Практична офтальмологія // Навчально-метод. посібник для лікарів загального профілю - сімейних лікарів. – Київ : 2011. – 144 с.
278. Роль сімейного лікаря у вирішенні медичних і соціальних проблем пацієнтів з інтелектуальною недостатністю : навчально-методичний посібник / С. О. Величко, Т. В. Веселова, І. С. Вітенко [та ін.] ; за

- ред. Л. Ф. Матюхи, І. С. Вітенка, Н. Г. Гойди [та ін.] ; – Суми : Університетська книга, 2013. – 175 с. : табл., іл.
279. Сахарный диабет в акушерств : учебное пособие / О. М. Белецкая, О. В. Грищенко, А. Ю. Железняков, Т. В. Горбач. – Харьков : Форт, 2013. – 164 с.
280. Свінціцький А. С. Діагностика та лікування хвороб нирок : навчально-методичний посібник / А. С. Свінціцький, В. О. Мойсеєнко. – Київ : Медкнига, 2014. – 404 с.
281. Севідов В. В. Онкологія : підручник / В. В. Севідов, Н. М. Касевич ; за ред. В. П. Баштана. – К. : Медицина, 2011. – 232 с.
282. Севідов В. В. Онкологія: підручник /В. В. Севідов, Н. М. Касевич; за ред. В. П. Баштана. – 2-ге вид., виправлене. – К. : Медицина, 2013. – 232 с.
283. Сенчук А. Я. Руководство по практическим навыкам в гинекологии и акушерстве / А. Я. Сенчук, Б. М. Венцовский, И. И. Чермак. – 2-е изд., испр. и доп. – К. : Интермед, 2012. – 464 с. : табл., ил.
284. Сердечно-сосудистые заболевания и беременность: справочник врача / авторы-составители : В. И. Целуйко, А. В. Жадан, К. Н. Ещенко [и др.] ; под ред. В. И. Целуйко . – К. : Доктор-Медиа, 2011. – 172 с.
285. Серцево-судинні захворювання. Рекомендації з діагностики, профілактики та лікування/За ред. В.М. Коваленка, М.І. Лутая. – К.: МОРІОН, 2011. – 408 с.
286. Синдром раздраженного кишечника: от патогенеза к лечению / А. С. Свинцицкий, Г. А. Соловьева, Е. Л. Кваченюк, С. А. Нагиева. – К. : Люди в белом, 2014. – 30 с.
287. Синдромная диагностика в пульмонологии: учебное пособие / А. Э. Дорофеев, Т. А. Пархоменко, Н. В. Ванханен [и др.]; под общей ред. А. Э. Дорофеева. – Донецк: Донбасс, 2013. – 196 с.
288. Системные васкулиты в современной клинической практике/ Дядык А.И., Холопов Л.С., Зборовский С.Р., Багрий А.Э., Яровая Н.Ф. и др.; под ред. А.И. Дядыка. -Донецк: Заславский А.Ю, 2013. -247 с.: табл., ил.
289. Сімейна медицина: навчальний посібник / Л. С. Бабінець, С. С. Рябоконь, Б. І. Рудик [та ін.] ; за ред. : В. Б. Гощинського, Л. С. Бабінець, Є. М. Стародуба. – 2-ге вид., доповнене і перероблене. – Тернопіль : ТДМУ ; Укрмедкнига, 2014. – 1161 с.
290. Сімейна медицина : підручник: у 3 книгах / О. М. Гиріна, Л. М. Пасієшвілі, Г. С. Попік [та ін.]; за ред. О. М. Гиріної, Л. М. Пасієшвілі, Г. С. Попік. – К. : Медицина, 2013. –Книга 1 : Загальні питання сімейної медицини. – 2013. – 671 с.
291. Сімейна медицина: енциклопедія : В 5 т./ за ред. В.Г. Передерія, Є.Х. Заремби. -К. : Здоров'я. -2012.Т. 5: Державне управління сімейною медициною. Офтальмологія. Шкірні ознаки внутрішніх та інфекційних хвороб. -2012. -673 с.
292. Скляренко Е. Т. Клиническая дифференциальная диагностика в травматологии и ортопедии / Е. Т. Скляренко. – К. : Медицина, 2014. – 111 с.
293. Сліпота та слабкозорість. Шляхи профілактики в Україні: навчальний посібник / С. О. Риков, О. П. Вітовська, Н. А. Обухова [та ін.] ; за ред. С. О. Рикова. – К., 2012. – 163 с.
294. Сміян С. А. Пологи вдома: навчальний посібник / С. А. Сміян, Г. О. Сумцов, В. І. Бойко. – Суми : Сумський державний університет, 2011. – 62 с.
295. Современная диагностика и лечение неврологических заболеваний / Мищенко Т.С., Мищенко В.Н. // Справочник врача «Невролог»-К.:ООО «Библиотека «Здоровье Украины», 2014. - 644 с.
296. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я. / За ред. Ю.В. Вороненка і В.Ф. Москаленка. - Тернопіль: Укрмедкнига, 2002. – 680 с.
297. Справочник семейного врача по акушерству и гинекологии : справочник врача "Акушер. Гинеколог" / В. А. Бенюк, О. Н. Гирина, И. А. Усевич [и др.] ; под ред. В. А. Бенюка. – К. : Доктор-Медиа, 2012. – 619 с.
298. Степанківська О. В. Гінекологія: підручник /О. В. Степанківська, М.О. Щербина. – 2-ге вид., виправлене. – К. : Медицина, 2013. – 432 с.
299. Столяров Г. С., Вороненко Ю. В., Голубчиков М. В. Статистика охорони здоров'я: Підручник. – Київ, 2002. – 230 с.
300. Строев Ю.И., Чурилов Л.П. Эндокринология подростков. -СПб.: «ЭЛБИ -СПб», 2004 – 384 с.
301. Сучасні аспекти планування сім'ї. Г.М.Адамова, О.А.Бондаренко, Н.Г.Гойда та ін.. Посібник. — К., 2012. – 320 с.
302. Сучасні класифікації та стандарти лікування розповсюджених захворювань внутрішніх органів (13-е вид., доп. і перероб.) / За ред. Ю.М. Мостового. -ДП "ДКФ", 2011. – 576 с.
303. Сучасні методи лікування діареї у дітей віком від 0-5 років на догоспітальному етапі: Посібник для лікарів первинної ланки надання медичної допомоги дітям в Україні. 1-е видання – Київ: РАТН, 2008. – 49 с.

304. Сучасні стратегії діагностики і лікування серцево-судинних захворювань та їх імплементація в Україні: лекції Укр. кардіол. шк. ім. М.Д. Стражеска/ Ін-т кардіології ім. М.Д.Стражеска [та ін.]; за ред.В.М. Коваленка. -К., 2012. -150с.: іл.
305. Тактика дій лікаря загальної практики-сімейної медицини при захворюваннях органів дихання: метод. рекомендації. // Феценко Ю.І., Лисенко Г.І., Яшина Л.О. [та ін.]. – К., 2012. – 164 с.
306. Тактика дій лікаря загальної практики-сімейної медицини у терапії найбільш поширених захворювань у дітей: метод. рекомендації.// Марушко Ю.В., Крамарьов С.О., Шеф Г.Г. [та ін.]. – К., 2014. – 228 с.
307. Техніка виконання найпоширеніших амбулаторних операцій та маніпуляцій : навчально-методичний посібник / О. О. Біляєва, Н. П. Коржик, О. М. Миронов, В. В. Біляєв. – К. : Книга-плюс, 2012. – 46 с. : іл.
308. Тітов І. І. Алгоритми надання невідкладної допомоги при критичних станах : навчальний посібник / І. І. Тітов, О. В. Волошинський, О. І. Дацюк. – 5-те вид., допов. і випр. – Вінниця : Нова Книга., 2012. – 343 с.
309. Ткачишин В. С. Професійні хвороби : підручник /В. С. Ткачишин. – К.: Інформаційно-аналітичне агентство, 2011. – 895 с.
310. Тодоріко Л. Д. Основні синдроми й методи обстеження в пульмонології та фізизіатрії: навчальний посібник / Л. Д. Тодоріко, А.В. Бойко. – К.: Медкнига, 2013. – 432 с.
311. Томашук І. П., Петров В.П., Томашук І.І., Беляєва О.О., Ранній гострий панкреатит після операцій на шлунку і дванадцятипалої кишці - К.: Здоров'я. 2002. - 320 с.
312. Травматологія і ортопедія : підручник / О. А. Бур'янов, Г. Г. Голка, В. Г. Климовицький [та ін.] ; за ред. : Г. Г. Голки, О. А. Бур'янова, В. Г. Климовицького. – Вінниця : Нова Книга, 2014. – 415 с. : іл., табл., фото.
313. Управління охороною здоров'я (для післядипломної освіти): Навчально-методичний посібник / За заг.ред. Вороненка Ю.В.- Київ: НМАПО,2010.- 3670 с.
314. Урологія : учебник / С. П. Пасечников, С. А. Возианов, В. Н. Лесовой [и др.] ; под ред. С. П. Пасечникова. – Вінниця : Нова Книга, 2014. – 455 с. : цветные ил.
315. Урологія (практичні навички) : навчально-методичний посібник / В. П. Стусь, О. В. Люлько, М. М. Моїсеєнко [та ін.] ; за ред. В. П. Стуся ; Дніпропетровська медична академія. – Дніпропетровськ : Акцент ПП, 2013. – 141 с. : іл.
316. Усенко О. Ю. Хірургія : підручник / О. Ю. Усенко, Г. В. Білоус, Г. Й. Путинцева. – 3-тє вид., виправлене. – К. : Медицина, 2015. – 416 с. : табл., іл.
317. Учайкин В.Ф. «Детские инфекционные болезни». - М.: Медицина, 2000. –674с.
318. Фармакотерапія детських захворювань: керівництво для лікарів / под ред. А. Д. Царегородцева. – М.: МИА, 2010. – 873 с.: табл., ил.
319. Фармакотерапія : учебник / О. В. Крайдашенко, И. Г. Купновицкая, И. Н. Клиш [и др.] ; под общ.ред. : О. В. Крайдашенко, И. Г. Купновицкой, И. Н. Клиш, В. Г. Лизогуба. – Винница : Нова Книга, 2013. – 535 с. : табл., ил.
320. Фармакотерапія захворювань органів дихання у дітей: науково-інформаційний посібник / Ю. Г. Антипкін, Ю. В. Марушко, С. О. Крамарев [та ін.] ; за ред. : Ю. Г. Антипкіна, Ю. В. Марушка. – К. : Петришин Г. М., 2011. – 495 с.
321. Фармакотерапія : підручник : у 2 кн. / Б. А. Самура, А. С. Свінціцький, В. Ф. Москаленко [та ін.] ; за ред. : Б. А. Самури, А. С. Свінціцького. – Вид. 3-є, переробл. й допов. – К. : Медицина, 2012. – Кн. 1. – 951 с. : іл., табл.
322. Феценко Ю. І. Організація контролю за хіміорезистентним туберкульозом / Ю. І. Феценко, В. М. Мельник. – К. : Здоров'я, 2013. – 703 с. : табл., іл.
323. Фізіологічне акушерство (змістовий модуль): навч. посіб. / Б. М. Венцківський, В. В. Камінський, В. І. Грищенко [та ін.]; МОН, МОЗ України. – К.: Чайка-Всесвіт, 2008. – 94 с.
324. Формування здорового способу життя молоді// Київ, 2000 р.-С. 207.
325. Хирургия : учебник / М. П. Захараш, Н. Д. Кучер, А. И. Пойда [и др.] ; под ред. М. П. Захараша. – Винница : Нова Книга, 2014. – 687 с.
326. Хірургія : підручник / О. Ю. Усенко, Г. В. Білоус, Г. Й. Путинцева. – 2-ге вид., перероблене і доповнене. – К.: Медицина, 2013. – 416 с.
327. Христич Т. М. Гастроентерологія: психосоматичні аспекти перебігу захворювань шлунково-кишкового тракту в практиці інтерніста та сімейного лікаря: навчально-методичний посібник /Т. М. Христич, Л. С. Бабінець, Д. О. – Чернівці: Книги-XXI, 2013. – 85 с.
328. Хронічний риніт. Катаральний, гіпертрофічний, атрофічний / А. А. Лайко, Д. І. Заболотний, Г. І. Гарюк [та ін.] – К. : Логос, 2011. – 147 с.
329. Цитологический скрининг рака шейки матки: посіб. для лікарів / Л. С. Болгова, Т. Н. Туганова, Л. И. Воробьева [та ін.]. – К., 2007. – 148 с.
330. Чабан О. С. Невідкладна допомога в психіатрії та наркології / О.С. Чабан, О. О. Хаустова, Я. М. Несторович. – К. : Медкнига, 2010. – 131 с. : табл., іл.

331. Чаплик В. В. Медицина надзвичайних ситуацій : підручник / В. В. Чаплик, П. В. Олійник, С. Т. Омельчук. – Вінниця : Нова Книга, 2012. – 350 с. : табл., іл.
332. Черешнюк Г. С. Організаційні основи загальної практики - сімейної медицини / Г. С. Черешнюк, Л. В. – Донецьк : Заславський О. Ю., 2014. – 143 с.
333. Чорновіл А. В. Інфекційні хвороби: підручник / А. В. Чорновіл, Р. Ю. Грицко. – К. : Медицина, 2010. – 430 с. : табл., іл.
334. Шатило В. Й. Паліативна медицина: підручник / В. Й. Шатило, П. В. Яворський. – К. : Медицина, 2010. – 198 с. : іл., табл.
335. Шатило, В.Й. Практикум з фантомного акушерства: навч. посіб. / В.Й. Шатило, П.В. Яворський. – К.: ВСВ "Медицина", 2010.– 112 с .
336. Швед М.І. Сучасні стратегії лікування та реабілітації хворих на інфаркт міокарда/ М.І. Швед, Л.В. Левицька. -К.: Медкнига, 2013. -144 с.
337. Шкірні ознаки внутрішніх та інфекційних хвороб в практиці сімейного лікаря : навчальний посібник / Є. Х. Заремба, О. Є. Січкоріз, А. В. Циснецька [та ін.]; за ред. : Є. Х. Заремби, А. В. Циснецької. – Львів : Сорока Т. Б., 2014. – 183 с.
338. Школьнікова М., Кравцова Л. Синдром внезапной смерти детей грудного возраста. – М.: Медпрактика-М. – 2004.– 32с.
339. Шлапак І. П. Шлапак І. П. Інфузійна терапія в практиці лікаря внутрішньої медицини : навч. посіб. для лікарів-інтернів і лікарів-слухачів закладів (ф-тів) післядиплом. освіти/ І.П. Шлапак, В.З. Нетяженко, О.А. Галушко. -К.: Логос , 2013. -307 с.: табл., іл.
340. Шляхи оптимізації діагностики та лікування гострого ішемічного інсульту на догоспітальному та ранньому госпітальному етапах / І. С. Зозуля, О. П. Мошенська; під ред. І. С. Зозулі; Національна медична академія післядипломної освіти імені П. Л. Шупика. – К. : Балюк І. Б., 2012. – 160 с. : табл., іл.
341. Шуляк О. В. Урологія : підручник / О. В. Шуляк, С. О. Возіанов, О. Б. Банира. – Вид. 2-е, доп. – Львів : Кварт, 2011. – 582 с. : табл., іл.
342. Ювенологія. Практикум з підліткової медицини / За ред. проф. Л.К. Пархоменко. – Х.: Факт, 2004. - 720 с.
343. Яковенко Н. П. Фізіотерапія: підручник / Н. П. Яковенко, В. Б. Самойленко. – К. : Медицина, 2011. – 255 с.
344. Яковлева О. О. Клінічна фармакологія лікарських засобів для лікування захворювань органів травлення: навчально-методичний посібник / О. О. Яковлева, К. В. Півторак, І. В. Феджага. – Вінниця : Нова Книга, 2014. – 285 с.